

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

DİSİPLİNLERARASI AİLE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ALGILANAN ANNE BABA
TUTUMLARI İLE DUYGU İFADE ETME EĞİLİMLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SİNAN TURAN

Tez Danışmanı

DR. ÖĞR. ÜYESİ ERSİN UZMAN

ÇANAKKALE – 2023

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

DİSİPLİNLERARASI AİLE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ALGILANAN ANNE BABA TUTUMLARI
İLE DUYGU İFADE ETME EĞİLİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SİNAN TURAN

Tez Danışmanı
DR. ÖĞR. ÜYESİ ERSİN UZMAN

ÇANAKKALE – 2023

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Sinan TURAN tarafından Dr. Öğr. Üyesi Ersin UZMAN yönetiminde hazırlanan ve 26/01/2023 tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan “**Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Anne Baba Tutumları İle Duygu İfade Etme Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**” başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Disiplinlerarası Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı**’nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oy birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Dr. Öğr. Üyesi Ersin UZMAN

.....

Doç. Dr. Hülya ERCAN

.....

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa TÜRKMEN

.....

Tez No :

Tez Savunma Tarihi : 26/01/2023

.....
İSİM SOYİSMİ

Enstitü Müdürü

.././2023

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

Sinan TURAN

26/01/2023

TEŞEKKÜR

Tez çalıőmam sűresince deęerli bilgilerini benden esirgemeyen, samimiyetiyle bana hep cesaret veren, gűler yűzűnű hiçbir zaman eksik etmeyen kıymetli danıőman hocam Dr. Őęr. Ŭyesi Ersin Uzman'a, çalıőmam boyunca dostluęunun verdięi gűveni ve mesleki anlamdaki desteęini omuzlarımda hep hissettięim, arkadaőım ve meslektaőım olmasından bűyűk gurur ve onur duyduęum çok sevgili Őzgűr Tűnbűl'e, hayatımın her anında desteęini, sabrını esirgemeyen, bana ıőık olan sevgili eőim Sezin Műjde Turan'a ve aileme minnettarım.

Sinan TURAN
anakkale, Ocak 2023

ÖZET

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ALGILANAN ANNE BABA TUTUMLARI İLE DUYGU İFADE ETME EĞİLİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Sinan TURAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Ersin UZMAN

26/01/2023, 81

Bu araştırma üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumları ile duygu ifade etme eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca araştırmada algılanan anne baba tutumları ve duygu ifade etme eğilimlerinin demografik değişkenler açısından ortaya konulması hedeflenmektedir.

Araştırma ilişkisel tarama modelinde olup örneklemini uygun örnekleme ile belirlenen 447 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada öğrencilerden Demografik Bilgi Formu, Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları-Çocuk Formu ve Duygu İfade Etme Ölçeği'ni cevaplamaları istenmiştir.

Katılımcıların demografik özellikleri ile algılanan anne baba tutumları ve duygu ifade etme eğilimleri arasındaki ilişkileri incelemek amacı ile t-testi ve tek yönlü varyans analizleri gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların duygu ifade etme eğilimleri ve algıladıkları anne baba tutumları arasındaki ilişkilerin saptanmasında Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısından yararlanılmıştır. Algılanan anne baba tutumlarının duygu ifade etme eğilimlerini ne şekilde yordadığını belirlemek amacıyla Hiyerarşik Regresyon Analizi gerçekleştirilmiştir.

Sonuçlar kadınların erkeklere göre duygularını ifade etme eğilimlerinin ve algıladıkları baba aşırı koruyuculuğunun anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu göstermiştir. Anne babası birlikte yaşayan katılımcıların baba duygusal sıcaklığının, anne babası boşanmış olanların algıladıkları anne ve baba reddinin anlamlı şekilde yüksek

olduğu belirlenmiştir. Annenin eğitim dűzeyi arttıka duygusal sıcaklığı artmaktadır. Anne ve baba duygusal sıcaklığı duygu ifade etme eğilimleri ile anlamlı bir ilişkiye sahiptir. Anne duygusal sıcaklığı ve baba duygusal sıcaklığı birlikte duygu ifade etme eğiliminin yaklaşık % 5'ini açıklamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Anne Baba Tutumu, Duygu İfade Etme

ABSTRACT

EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PERCEIVED PARENT ATTITUDES AND TENDENCIES TO EXPRESS EMOTIONS IN UNIVERSITY STUDENTS

Sinan TURAN

Çanakkale Onsekiz Mart University

School of Graduate Studies

Master of Science Thesis in Interdisciplinary Family Counseling

Advisor: Asst. Prof. Dr. Ersin UZMAN

26/01/2023, 81

This research intends to explore the relationship between university students' perceived parental attitudes and their tendency to express emotions. Furthermore, it is also aimed to examine the perceived parental attitudes and emotion expression tendencies in terms of demographic variables in this study.

The investigation is in relational screening model and its sample consists of 447 students selected by convenient sampling. In this study, Demographic Information Form, Abbreviated Perceived Parental Attitudes-Child Form (EMBU) and Emotion Expression Scale were administered to the students.

The t-test and one-way analysis of variance were conducted to discover the relationships between demographic characteristics, perceived parental attitudes and their tendency to express emotions. Pearson product-moment correlation coefficient was utilized to analyze the relationships between tendency to express emotions and perceived parental attitudes. Hierarchical Regression Analysis was performed to explore how perceived parental attitudes predicted their tendency to express emotion.

The findings showed that the tendency of women to express emotions and their perceived father overprotection were higher than men. It was indicated that the students whose live with their parents have a high father's emotional warmth, and those whose parents divorced have higher perceived maternal and paternal rejection. As the education level of the mother increases, her emotional warmth increases. Parents' emotional warmth has a significant relationship with expressing feelings. The emotional warmth of the

mother and the emotional warmth of the father together explain about 5% of the tendency to express emotions.

Keywords: Parental Attitude, Tendency to Express Emotion

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JÜRİ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK BEYAN.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
SİMGELER ve KISALTMALAR.....	viii
TABLolar DİZİNİ.....	ix

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.2.1. Araştırmanın Alt Amaçları	4
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Araştırmanın Sayıltıları	6
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.6. Tanımlar	7

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE/ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

2.1. Anne Baba Tutumları	8
2.1.1. Anne Baba Tutumlarına Yönelik Yaklaşımlar.....	8
Psikodinamik Açıdan Anne Baba Tutumları	9
Adlerian Psikoloji Açısından Anne Baba Tutumları	9
Davranışçı Kuram Açısından Anne Baba Tutumları	10
Baumrind'in Anne Baba Tutumları Tipolojisi	10
Maccoby ve Martin'in İki Boyutlu Anne Baba Tutumları Modeli	11

2.1.2.	Anne Baba Tutumları Türleri	13
2.1.3.	Algılanan Anne Baba Tutumları	17
	Duygusal Sıcaklık	17
	Aşırı Koruyuculuk	18
	Ebeveyn Reddi	18
2.1.4.	Anne Baba Tutumlarını Etkileyen Faktörler	19
	Ebeveynlerin Sosyoekonomik Durumları	19
	Ebeveynlerin Eğitim Durumları	19
	Ebeveynlerin Çalışma Durumları.....	20
	Çocukların Cinsiyeti	20
2.2.	Duyguları İfade Etme	21
2.2.1.	Duygular	21
2.2.2.	Duyguların İşlevi	22
2.3.	Duygulara Ait Teoriler	23
2.4.	Duygulara Ait Kuramsal Yaklaşımlar	24
2.4.1.	Psikodinamik Yaklaşımlar	24
2.4.2.	Bilişsel Yaklaşım	25
2.4.3.	Davranışçı Yaklaşım	25
2.4.4.	Hümanist Yaklaşım	26
2.4.5.	Gestalt Yaklaşımı.....	26
2.5.	Duyguları İfade Etme	26
2.5.1.	Duyguları İfade Etmenin Önemi	28
2.5.2.	Duyguları İfade Etmede Kültürel Özellikler	28
2.5.3.	Duyguları İfade Etmede Ailesel Özellikler	29
2.5.4.	Duyguları İfade Etmede Cinsiyet Özellikleri	29
2.6.	İlgili Araştırmalar	30
2.6.1.	Anne Baba Tutumları İle İlgili Araştırmalar	30
2.6.2.	Duyguları İfade Etme İle İlgili Araştırmalar	32
2.6.3.	Anne Baba Tutumları ve Duyguları İfade Etme Eğilimi İle İlgili Çalışmalar.....	33

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3.1. Araştırma Modeli	35
3.2. Evren ve Örneklem	35
3.3. Verilerin Toplanması	37
3.3.1. Veri Toplama Araçları	37
3.3.1.1. Demografik Bilgi Formu	38
3.3.1.2. Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları-Çocuk Formu	38
3.3.1.3. Duygu İfade Etme Ölçeği	38
3.4. Verilerin Analizi	39

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Anne Baba Tutumları ve Duygu İfade Etme Eğilimi Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına Ait Bulgular	41
4.2. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Anne Baba Tutumları ve Duygu İfade Etme Eğilimi Puanlarının Okudukları Programa Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına Yönelik Bulgular	42
4.3. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Anne Baba Tutumları ve Duygu İfade Etme Eğilimi Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına Yönelik Bulgular.....	43
4.4. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Anne Baba Tutumları ve Duygu İfade Etme Eğilimi Puanlarının Anne Baba Birliktelik Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına Yönelik Bulgular	44
4.5. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Anne Baba Tutumları ve Duygu İfade Etme Eğilimi Puanlarının Kardeş Sayısına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına Yönelik Bulgular	46
4.6. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Anne Baba Tutumları ve Duygu İfade Etme Eğilimi Puanlarının Annenin Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına Yönelik Bulgular.....	47
4.7. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Anne Baba Tutumları ve Duygu İfade Etme Eğilimi Puanlarının Babanın Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına Yönelik Bulgular	48

4.8. Algılanan Anne Baba Tutumları ve Duygu İfade Etme Eğilimi Arasındaki Korelasyon Analizine İlişkin Bulgular	49
4.9. Algılanan Anne Baba Tutumlarının Duygu İfade Etme Eğilimlerini Yordamasına İlişkin Bulgular.....	50

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER 52

5.1. Tartışma	52
5.1.1. Algılanan Anne Baba Tutumları ile Duygu İfade Etme Eğilimi Değişkenlerinin Cinsiyete Göre İncelenmesine Ait Bulguların Tartışması.....	52
5.1.2. Algılanan Anne Baba Tutumları ile Duygu İfade Etme Eğilimi Değişkenlerinin Okunan Lisans Programına Göre İncelenmesine Ait Bulguların Tartışması.....	53
5.1.3. Algılanan Anne Baba Tutumları ile Duygu İfade Etme Değişkenlerinin Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesine Ait Bulguların Tartışması.....	54
5.1.4. Algılanan Anne Baba Tutumları ile Duygu İfade Etme Eğilimi Değişkenlerinin Anne Babanın Birliktelik Durumuna Göre İncelenmesine Ait Bulguların Tartışması.....	55
5.1.5. Algılanan Anne Baba Tutumları ile Duygu İfade Etme Eğilimi Değişkenlerinin Kardeş Sayısına Göre İncelenmesine Ait Bulguların Tartışması.....	56
5.1.6. Algılanan Anne Baba Tutumları ile Duygu İfade Etme Eğilimi Değişkenlerinin Annenin Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesine Ait Bulguların Tartışması.....	57
5.1.7. Algılanan Anne Baba Tutumları ile Duygu İfade Etme Eğilimi Değişkenlerinin Babanın Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesine Ait Bulguların Tartışması.....	58
5.1.8. Algılanan Anne Baba Tutumları ile Duygu İfade Etme Eğilimi Değişkenleri Arasındaki İlişkiye ve Yordanmasına Ait Bulguların Tartışması.....	58
5.2. Sonuç	59
5.3. Öneriler	61
KAYNAKÇA	63
EKLER	I
ÖZGEÇMİŞ	IX

TABLolar DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Katılımcılara İlişkin Demografik Veriler	36
Tablo 2	Üniversite Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Baba Tutumları İle Duygu İfade Etme Eğilimi Puanlarının Cinsiyete Göre İncelenmesi	41
Tablo 3	Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Anne Baba Tutumları İle Duygu İfade Etme Eğilimi Puanlarının Okudukları Lisans Programına Göre İncelenmesi	42
Tablo 4	Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Anne Baba Tutumları İle Duygu İfade Etme Eğilimi Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesi	44
Tablo 5	Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Anne Baba Tutumları İle Duygu İfade Etme Eğilimi Puanlarının Anne Baba Birliktelik Durumuna Göre İncelenmesi	45
Tablo 6	Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Anne Baba Tutumları İle Duygu İfade Etme Eğilimi Puanlarının Kardeş Sayısına Göre İncelenmesi	46
Tablo 7	Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Anne Baba Tutumları İle Duygu İfade Etme Eğilimi Puanlarının Annenin Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesi	47
Tablo 8	Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Anne Baba Tutumları İle Duygu İfade Etme Eğilimi Puanlarının Babanın Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesi	49
Tablo 9	Algılanan Anne Baba Tutumları İle Duygu İfade Etme Eğilimi Arasındaki Korelasyon Katsayıları	50
Tablo 10	Hiyerarşik Regresyon Analizine Ait Bulgular	50

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın dayanak noktası problem durumu, araştırılacak değişkenler ve araştırma sonuçlarının önemi, araştırmanın sınırlı olduğu yönler ve araştırmanın kabulleri ifade edilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Çocuğun toplumsallaşmaya başladığı yer olan aile aynı zamanda çocuğun sosyal davranışlarının geliştiği yerdir (Üstün, 2007). Bundan dolayı çocuğun kendisini ifade edebilme ve yönetebilme becerilerini ailesinden öğrendiği ifade edilebilmektedir (Aydoğmuş, 1993). Aile ortamı ise pekçok faktörden etkilenmektedir. Bu faktörler arasında anne baba tutumlarının önemi büyüktür. Hatta ebeveyn tutumlarının sosyal, çevresel ve diğer faktörlerden daha fazla şekilde çocuğun sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimini etkilediği ifade edilmektedir (Şanlı ve Öztürk, 2015).

Tönbül'e (2019) göre çocukların gerçekleştirdiği davranışların birçoğunun kökeninde anne baba tutumları bulunmaktadır. Çocukluk döneminden ergenliğe, ergenlikten yetişkinlik dönemine geçiş sürecinde çocuğun sosyal beceri ve kişiler arası ilişkilerinin gelişmesinde anne baba tutumları oldukça önemli bir yere sahiptir (Bülbül, 2014). Bu bağlamda ebeveyn tutumlarının dengeli ve demokratik olması halinde çocukların güven ve sevgi içinde büyüyecekleri ve ruhsal gelişimleri için ihtiyaçları olan kazanımları elde edebilecekleri belirtilmektedir (Yavuzer, 2005).

Tutum bir kişinin çevresinde meydana gelen olaylar ve konular karşısında devamlı olarak benzer şekilde tepki gösterme eğiliminde bulunması şeklinde ifade edilmektedir (Baysal, 1981). Ebeveyn tutumları ise "çocuk yetiştirmede çocukların büyümesini ve gelişmesini teşvik etmede bir eğilim veya tepki tarzıdır." (Lee ve Han, 2021:1). Literatür incelendiğinde ebeveyn tutumlarına ilişkin çeşitli sınıflamaların yapıldığı görülmektedir. Baumrind (1991) çocuğun gelişiminde etkili olan anne baba tutumlarını izin verici, demokratik ve otoriter şeklinde üçe ayırmıştır. Bolat (2011: 24-26) ise anne baba tutumlarını 7 başlık altında ele almış ve açıklamıştır:

Mükemmeliyetçi-Yetkinci Tutum: Ebeveynlerin beklentisinin çocuktan başarılı olmak olduğu ve bu beklentinin aşırı düzeyde olduğu tutumdur. Bu tutumu benimseyen ebeveynler çocuklarını diğer çocuklarla kıyaslayarak sürekli olarak onlardan daha çok başarılı olmasını istemektedirler.

İlgisiz ve Reddedici Tutum: Bu tutumda ise ebeveynlerin çocukla ilgili denetim eksikliği vardır, ayrıca çocuğa yönelik ilgi ve çocuğun gereksinimlerinin karşılanma seviyeleri oldukça düşüktür. Bu tarz ebeveynlerin çocukları ile zaman geçirmedikleri, çocuklarının gelişimi ile ilgilenmedikleri ve hatta kendi işleri için çocuklarını engel olarak gördükleri belirtilmektedir.

Aşırı Koruyucu Tutum: Ebeveynler, çocuğu gerektiğinden fazla kontrol edip ona özen gösterme çabasındadırlar. Bu tutumun sonucunda çocuklar başkalarına bağımlı, özgüven eksikliği ve kararsızlık yaşayan birey olmaktadır.

Aşırı Hoşgörölü Tutum: Bu tutumda, ebeveynler asla otoriter davranışlar sergilemezler ve çocuklarını asla kontrol etmezler. Çocuklarının yaptıklarını olduğu gibi kabul ederler. Bu tutuma sahip ebeveynler disiplin konusunda esnekler.

Dengesiz ve Kararsız Tutum: Ebeveynlerin koydukları sınırlar ve kurallarda tutarsızlık vardır. Ebeveyn tarafından uygulanmaya başlanan tutum sürekli olmadığı için çocuğun davranışlarında olumlu sonuçlar alınamamakta ya da çocuk açısından daha olumsuz sonuçlara yol açmaktadır. Bu şekilde büyütölen çocuklar genellikle anne ve babalarını denemekte ya da anne babalarına karşı intikam duygusu içerisinde olmaktadır.

Baskıcı ve Otoriter Tutum: Bu tutum içerisinde olan ebeveynler ise çocuklarının koşulsuz şekilde kendilerine itaatkar olmalarını beklemektedirler. Eğer çocukları kendi düşüncelerine itaat etmezse çocuklarının fikirlerini ya da davranışlarını reddetme eğilimi içerisinde girmektedirler.

Demokratik Tutum: Bu tutuma sahip ailelerde ise sevgi ve bağımsızlık temeldir. Çocuğun söz hakkı vardır, aldığı kararlar saygıyla karşılanır ve desteklenir. Ebeveynler çocuğun bir birey olarak ailede yer aldığını bilincindedirler.

Bu tutumlar, ebeveynlerin çocuklarıyla etkileşime girdiklerinde gösterdikleri davranışların bir sonucudur (Maccoby ve Martin, 1983). Buna bağılı olarak farklı anne baba tutumlarının (otoriter, izin verici, otoriter ve ihmalkar) iki ana boyut etrafında şekillendiğı

görülmektedir: (1) duygusal sıcaklık ve (2) kontrol/talepkarlık (Moreno-Ruiz vd., 2018; Steinberg, 2005). Bu bağlamda, Rohner (1975) ebeveyn davranışının iki özelliği olduğunu belirtmektedir. Bunlardan ilki kabul edici ebeveyn davranışdır. Kabul edicilik ebeveynlerin çocuklarını kabul edip sevgi ve şefkatlerinden mahrum bırakmamasıdır. İkinci davranış türü olan reddedicilikte ise ebeveynler tiksinti veya kınamaya kadar değişen ifadeleri çocuklarına yansıtmaktadırlar.

Kabul edici anne baba davranışlarının en önemlisi olan duygusal sıcaklık, çocukların duygu ve davranışlarını kabul ederek, çocuklara karşı koşulsuz sevgiyi ifade eden ebeveyn davranışlarıdır (Rohner, 2005). Ebeveynlerin reddicilik davranışlarında ise, çocuklara karşı soğuk ve şefkatsiz, düşmanlık ve saldırganlık içeren veya yargılayıcı, ilgisiz ve eleştirel tutumlar belirgindir (Kanyas, 2008). Çocuklarının duygularını eleştirmeden, küçümsemeden ve olduğu gibi kabul edip çocuklarına duygusal sıcaklık gösteren ebeveynlerin, çocuklarının duygu düzenleme becerilerini geliştirmeye yardımcı oldukları ve böylece çocuklarının kaygıya karşı daha dayanıklı oldukları varsayılmaktadır (Wood vd., 2003; Gottman vd., 1997).

Tüm bunlara bağlı olarak özellikle ergenlik dönemiyle birlikte anne babaların duygusal sıcaklıklarının çocukların duygularını ifade etmelerinde ve sosyalleşmelerinin desteklenmesinde önemli olduğu ifade edilmektedir (Damarlı, 2006). Watson ve Clark (1994) duyguyu bireylerin hayatta kalabilmeleri ve koşullara uyum sağlamalarını kolaylaştıran düzenli ve kısa süreli uyumsal tepki olarak tanımlamaktadır. Goleman (2016) ise tüm duyguların bireyi harekete geçirme potansiyeline sahip olduğunu belirtmektedir. Ayrıca duygular bireyin yaşamının her alanını – zihinsel, bedensel ve davranışsal öğeler-etkilemektedir (Gençoğlu ve Yılmaz, 2013).

Diğer yandan duygular, kişinin yaşamındaki psikososyal etkileşimleri sonucunda meydana gelmektedir (Özen ve Sümer, 2013). Fakat duyguların yaşanması ile ifade edilmesi birbirlerinden farklıdır (Skinner, 2013). Rime ve diğerlerine (1998) göre duyguların ifade edilmesi, kişinin içinde deneyimlediği duyguları diğer kişilerle sosyal olarak paylaşmasıdır. Ayrıca duyguların ifade edilmesi kişinin ister olumlu ister olumsuz olsun yaşadığı duygularla ilgili paylaşımda bulunması olarak betimlenmektedir (King ve Emmons, 1990). Duyguların ifade edilmesi kişinin yaşam kalitesini artırırken, duygularını ifade edememesi ise, kişiler arası ilişkilerinde zorluklar yaşamasına neden olmaktadır (Öksüz 2005).

Üniversite öğrencilerinin toplumsal sorumluluk almaya geçiş döneminde bulunmalarından dolayı psikososyal gelişimleri devam etmektedir (Bülbül, 2014). Gençlerin üniversite ortamındaki rollerini ve sorumluluklarını yerine getirirken, ailelerinden edindikleri tutum ve davranışlar önemli olmaktadır. Köken ailesinden getirdiği tutumlar ile yeni kişilerle tanışmaya çekinen ya da tanıştığı kişilerle anlamlı ilişkiler geliştiremeyen ve duygularını ifade edemeyen gençlerin sorunları giderek artacaktır (Öksüz, 2005).

Genel olarak bakıldığında kişinin yaşamında önemli bir yere sahip olan ebeveyn tutumu ve duygu ifade etme kavramlarının iyi betimlenmesi, ilişkili olduğu değişkenlerin incelenmesi ve ortaya konulmasının, konunun daha iyi anlaşılması ve gelecek araştırmalara yön vermesi bakımından önem arz ettiği düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırma ile ulaşılmak istenen üniversitede öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları anne baba tutumları ile duyguları ifade etme eğilimleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Bu kapsamda alt amaçlar belirlenmiştir.

1.2.1. Araştırmanın Alt Amaçları

1) Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumları (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk, reddedicilik) ve duygu ifade etme eğilimleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

2) Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumları (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk, reddedicilik) ve duygu ifade etme eğilimleri eğitimlerine devam ettikleri lisans programına göre farklılaşmakta mıdır?

3) Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumları (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk, reddedicilik) ve duygu ifade etme eğilimleri sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?

4) Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumları (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk, reddedicilik) ve duygu ifade etme eğilimleri anne babanın birliktelik durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

5) Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumları (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk, reddedicilik) ve duygu ifade etme eğilimleri kardeş sayısına göre farklılaşmakta mıdır?

6) Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumları (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk, reddedicilik) ve duygu ifade etme eğilimleri anne eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

7) Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumları (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk, reddedicilik) ve duygu ifade etme eğilimleri baba eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

8) Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumları (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk, reddedicilik) ile duyguları ifade etme eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmakta mıdır?

9) Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumları (duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk, reddedicilik) duyguları ifade etme eğilimlerini anlamlı şekilde yordamakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Yaşadığımız çağda ebeveynlerin çocuklarının temel fizyolojik ihtiyaçlarını karşılama görevlerinin dışında, çocuklarının ruhsal, sosyal ve akademik gelişimine de destek sunması beklenmektedir. Bu desteğin sunumunda ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları önemli bir etkiye sahiptir. Hatta ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarının çocuğun sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimini psikososyal çevreden daha fazla şekilde etkilediği belirtilmektedir (Şanlı ve Öztürk, 2015). Bu gelişimler içerisinde anne babanın etkilediği önemli durumlardan biri duygulardır. Bireyin sosyal ilişkiler kurmasında, sürdürmesinde veya kurduğu, sürdürdüğü ilişkileri bitirmesinde duyguların önemi büyüktür.

Duygular kişi tarafından deneyimlenen kişinin yaşamının ayrılmaz bir parçasıdır ve insan davranışlarını anlamamızda yol göstericidir. Diğer yandan duygu sadece öznel olarak deneyimlenen bir durum değildir, duygu aynı zamanda iletişim halinde olunan diğer kişiyi olumlu ya da olumsuz şekilde etkileyen ifade edilen bir durumdur (Adaklı, 2013). Bu nedenle duygunun ifadesinin hem kişi hem de çevresi için birtakım sonuçları vardır. Bu bağlamda duyguları ifade etme üzerine yapılan son araştırmalar, duyguların ifade edilmesinin insan sağlığı üzerine olumlu etkilerinin olduğunu göstermektedir. Çalışmalar duyguların ifade edilmesinin yalnızlık, çaresizlik ve depresyon belirtileri ile ilişkili olduğunu ve duyguların ifade edilmesine bağlı olarak yalnızlık, çaresizlik ve depresyon belirtilerinin önemli düzeyde azaldığını göstermiştir (Akkuş Çutuk, 2021). Diğer yandan bireyin bir başka kişiye duygularını açmasının hem kişide rahatlama hissine hem de pozitif duyguların ortaya çıkmasına katkı sağladığı bilinmektedir (Öksüz, 2012).

Bu bilgiler ışığında yapılacak araştırmayla birlikte elde edilecek bulgular, anne baba tutumu ve duygu ifade etme konularında önleyici rehberlik hizmetleri kapsamında aile eğitimi programlarının geliştirilmesi ve uygulanmasına yönelik bir katkı sağlamış olacaktır. Çalışmanın bulgularının araştırmacılar için anne baba tutumları ve duygu ifade etme eğilimleri ile ilgili yeni bakış açıları sağlayacağı düşünülmektedir. Kuramsal olarak duygu ifade etme eğilimlerinin anne baba tutumları ile bağlantılı olduğu yaklaşımı test edilmiş olacaktır.

1.4. Araştırmanın Sayıtları

1. Veri toplamada kullanılan ölçme araçlarının araştırmada cevap aranan soruları test edebilecek şekilde tasarlandığı varsayılmaktadır.

2. Araştırmanın katılımcılarının veri toplama araçlarına içten ve gerçek duygularını ifade edecek biçimde cevap verdikleri kabul edilmektedir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırmada, sadece Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde öğrenimine devam eden Sınıf Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği ve Rehberlik ve Psikolojik

Danışmanlık lisans öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumları ve duygu ifade etme eğilimleri incelenmiştir. Bu sebeple, araştırma sonuçları ile ilgili üniversitede lisans eğitimi alan öğrenciler dışındaki kişilere genelleme yapılmamalıdır.

2. Bu araştırmanın sonuçları, Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği-Çocuk Formu ve Duyguları İfade Etme Ölçeği tarafından ölçülen niteliklerle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Bu bölümde araştırmanın kavramsal çerçevesini oluşturan değişkenlerin tanımlarına yer verilmiştir.

Tutum: Bireyin yaşamı boyunca öğrendiği olumlu veya olumsuz şekilde yaşadığı bir olaya ya da duruma tepki verme eğilimidir (Tezbaşaran, 2008).

Anne-baba Tutumu: Ebeveynlerin, çocuğun psikososyal gelişimini etkileyecek şekilde olumlu veya olumsuz tepkilerde bulunmasıdır (Yavuzer, 2005: 132).

Algılanan Anne-Baba Tutumu: Çocukların anne babaları ile girdikleri etkileşim sonucu onların tutum ve davranış şekillerini algılayış biçimine denir (Yavuzer, 2005: 133).

Duygusal Sıcaklık: Duygusal sıcaklık, çocukların duygu ve davranışlarını kabul ederek, çocuklara karşı koşulsuz sevgiyi ifade eden ebeveyn davranışlarıdır (Chen vd., 2020).

Aşırı Koruyuculuk: Ebeveynlerin çocuklarının davranışlarına yönelik veya dışarıdan gelecek tehlikelere karşı aşırı müdahaleci olduğu tutumlardır (Rohner, 1975).

Reddedicilik: Reddedicilik ebeveynin çocuğa karşı soğuk ve şefkatsiz, düşmanlık ve saldırganlık içeren veya yargılayıcı, ilgisiz ve eleştirel tutumlarıdır (Rohner, 2004).

Duygu: Bireyin belirli durumlar karşısında algıladığı, hissettiği ve bireyde öznel olarak heyecan uyandıran içsel yaşantılarıdır (Dökmen, 2005).

Duyguları İfade Etme: Kişi tarafından deneyimlenen veya hissedilen duygunun sözlü ve sözsüz davranışlar vasıtasıyla ortaya konulmasıdır (Kuyumcu ve Güven, 2012).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE/ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Bu bölümde araştırmada yer alan değişkenler “anne baba tutumları”, “duygu” ve “duygu ifade etme” ile ilgili alanyazında yapılmış açıklamalara ve araştırmalara yer verilmektedir.

2.1. Anne Baba Tutumları

Anne baba tutumları, çocuk yetiştirme sürecinde ebeveynlerin sergiledikleri olumlu ve olumsuz davranışlarının tamamı olarak tanımlanmaktadır. Bundan dolayı anne baba tutumlarının çocukların iletişim stillerini ve hayat felsefelerini belirlediği ayrıca çocukların duygularının ve kişiliğinin gelişim sürecinde etkili olduğu ifade edilmektedir (Toksöz, 2010). Ek olarak Karancı ve diğerlerine (2011) göre kişinin çevresine ve dünyaya ait şemalarının oluşmasında ebeveyn tutumları oldukça önemlidir. Her ailenin hem yapısı hem de ailedeki ebeveynlerin özellikleri farklıdır ve bundan dolayı da her anne babanın tutumu da farklı olabilmektedir (Kulaksızoğlu, 2011). Özellikle de çocuğun hem toplumsal kurallara uyum sağlayabilmesinde hem de arkadaşları ile uyumlu bir ilişki kurmasında anne baba tutumlarının yeri oldukça önemlidir. Çocuklar yaşları ilerlediğinde yani kendileri anne-baba olduklarında ebeveynlerinden gördükleri tutumları kendi çocuklarına yansıtabilmektedir (Baran, 2016).

2.1.1. Anne Baba Tutumlarına Yönelik Yaklaşımlar

Psikoloji ve aile çalışmaları alanyazınında birçok yaklaşım anne baba tutumlarını açıklamaya çalışmıştır. Her bir yaklaşım anne baba tutumlarının çocuğun gelişimi üzerinde önemli olduğu konusunda hemfikir olsa da kuramsal açıklamalarında farklı bakış açıları olabilmektedir. Aşağıda bu kuramsal yaklaşımların bazılarından bahsedilmektedir.

Psikodinamik Açıdan Anne Baba Tutumları

Psikodinamik açıdan çocuk ile ebeveynleri arasındaki etkileşim, çocuğun gelişim sürecindeki bireysel farklılıkları belirlemektedir. Psikodinamik kuram araştırmacıları özellikle çocuğun anne baba ile arasında olan ilişkinin duygusal boyutu ve duygusal etkileşiminin çocuğun kişilik gelişimine etkisinin yanında cinsel ve sosyal gelişimini nasıl etkilediği ile ilgilenmişlerdir. Araştırma sonuçlarında ise anne baba tutumlarında farklılıklar olmasının nedeni, ebeveynin çocuğu ile arasındaki duygusal ilişkilerin doğası olarak görülmektedir (Anur, 2014).

Psikodinamik bakış açısına göre bireyin kişiliği altı yaşından önce belirlenmektedir (Murdock, 2012). Freud'a ait dürtü kuramına göre geliştirilen Nesne İlişkileri Psikolojisi, anne baba ve çocuk arasındaki etkileşimlerin çocuk tarafından nasıl algılandığına ve içselleştirildiğine yoğunlaşmaktadır. Nesne İlişkileri Psikolojisi açısından çocuğun kişiye yüklediği anlam önemlidir. Özellikle sevgi nesnesi olarak annenin, çocuğun yaşamındaki önemine değinilmektedir (Sharf, 2014).

Adlerian Psikoloji Açısından Anne Baba Tutumları

Alfred Adler, Bireysel Psikoloji kuramında anne ve babanın sahip olduğu inançlar ve değerlerin çocuğa model olduğunu ifade etmektedir. Adler çocuk yetiştirme tarzlarında ebeveynlerin çocuklarını yeterince dikkate alınmadıklarında, suistimal ya da ihmal ettiklerinde veya şımartıklarında oluşabilecek sonuçlardan söz etmiştir. Ebeveynleri tarafından şımartılan bir çocuk her istediğinin hemen olmasını isteyen bir anlayış geliştirmektedir. İhmal edilen ya da suistimal edilen bir çocuk ise dünyanın korkunç ve acımasız bir yer olduğuna ilişkin bir algıya sahip olmaktadır (Doğdu, 2021). Bir başka tutum olan aşırı otoriter ve cezalandırıcı tutum altında baskılanmış çocuklar, özgürlük kazanmak için herşeyi yapabilecekleri dürtüsü geliştirebilmektedirler (Sharf, 2014).

Davranışçı Kuram Açısından Anne Baba Tutumları

Davranışçı psikologlar özellikle ebeveynlerin kullandıkları pekiştiricilerin çocuğun ruhsal ve sosyal gelişimindeki rolünü ve bu pekiştiricilerin çocuğu nasıl etkilediğini incelemişlerdir. Ayrıca davranışçı psikologlar gerçekleştirilen davranışçı tutumdan daha önemli görmüşler ancak anne-baba tutumlarını, anne-baba davranışları olarak ifade etmişlerdir. Davranışçı psikologlar çocukların gelişim sürecindeki bireysel farklılıklarının öğrenme çevresindeki farklılıklardan kaynaklandığını düşünmektedirler (Doğdu, 2021). Bu yüzden anne-baba tutumları öğrenme çevresinde tanımlanan davranış örüntüleri olarak belirtilmektedir. Davranışçı kurama göre çocuğun çevresi ile sosyalleşmesinde, ebeveynlerin inançları ve çocuğun doğası anne-baba tutumlarının en büyük belirleyicisidir (Darling ve Steinberg, 1993'den akt. Yılmaz, 2000).

Baumrind'in Anne Baba Tutumları Tipolojisi

Baumrind (1991) anne baba tutumları sınıflandırmasını ortaya koyarken okul öncesi dönemde bulunan çocukları kendi ev ortamında gözlemlemiş ve ayrıca laboratuvar araştırmalarında anne baba ile çocuk arasındaki etkileşimi incelemiştir. Yürüttüğü bu çalışmaların sonucunda dört boyut belirlemiştir.

Anne baba tutumlarının ilk boyutu olan ebeveyn kontrolü, ebeveynlerin koydukları kurallara çocukların zorunlu bir şekilde uymaları gerektiğini belirtmektedir (Doğdu, 2021). İkinci anne baba tutumu boyutu ebeveyn çocuk arasındaki iletişimde açıklıktır ve ebeveynlerin karar alma sürecinde çocuklarının duygu ve düşüncelerine saygı gösterip göstermedikleri, konu hakkında fikirlerini söylemeleri hakkında teşvik edip etmedikleri ve çocuklarına yaptırım uyguluyorsa bunun nedenlerini çocuklarına açıklayıp açıklamadıklarını ifade etmektedir (Gülkaya, 2018). Boyutların üçüncüsü olgunluk beklentisi boyutu, ebeveynlerin psikososyal gelişim alanında başarılı olmaları konusunda çocuklarını teşvik etme düzeylerini göstermektedir. Son boyut olan bakım-destek boyutu da, ebeveynlerin çocukları ile kurdukları ilişkide yakın olup olmadıklarını, sevecen ve sıcak davranıp davranmadıklarını ifade etmektedir (Baumrind, 1971b'den akt. Yılmaz, 2000: 20).

Baumrind (1991) çalışmaları sonucunda bu dört boyutun farklı birleşimlerinden oluşan üç temel anne babalık tarzı ortaya koymuştur. Bunlar; (1) izin verici aile, (2) otoriter aile ve (3) güvenilir otoriter ailelerdir.

1. İzin verici ailelerde ebeveynler, çocuklarının kendilerinden kaçmaması için her konuda onları serbest bırakmaktadırlar. Bu aileler çocuklarını her açıdan koruyup çocuklarının sorumluluklarını almaktadırlar. Bu ailelerde büyüyen çocuklar genellikle başkaldıran, bencil, tepkisel olup sosyal becerilerde yetersizlik yaşamaktadırlar. Bu tür ailelerde disiplin azaldığından dolayı toplumsal saldırganlığın meydana geldiği görülmektedir.
2. Otoriter ailede ebeveynler sert olmakta ve çocuk üzerinde denetleyici şekilde gücünü kullanmaktadırlar. Bundan dolayı çocuklar korku duymakta ve bağımsızlaşma sorunu yaşamaktadırlar. Bu ailelerde büyüyen çocuklar genellikle saldırganlık, öfke ve düşmanlık duyguları hissetmektedirler.
3. Güvenilir otoriter ailelerde ebeveynler hem çocuklarının davranışlarını anlamada hem de davranışlarını değerlendirmede nesnel davranmaktadırlar. Ebeveynler aşırı düzeyde sınırlayıcı olmayıp çocuklarının kendilerini ifade etmelerini desteklerken sadece denetleyici bir tutum sergilememektedirler. Güvenilir otoriter ailede ebeveynler, çocuğun neye gereksinim duyduğunu ve nelere ilgilerinin olduğunu anlamaya çalışırlar. Bu ailelerde büyüyen çocuklar; yüksek kendini kabul, özgüven ve denetim ile toplumsal yeterliliğe sahiptirler (Baumrind, 1991: 62).

Maccoby ve Martin'in İki Boyuttan Oluşan Anne Baba Tutumları Modeli

Maccoby ve Martin (1983) ileri sürdükleri modelde anne babaların tutumlarını, anne baba duyarlılığı ve anne baba talepkarlığı şeklinde ikiye ayırmaktadırlar. İlk öge olan anne baba duyarlılığı, ebeveynlerin çocuğun ihtiyaçlarını kabul edip desteklemesidir. İkinci öge olan anne-baba talepkarlığı ise, ebeveynlerin çocuklarından olgunca ve sorumlu davranışlar beklemesidir. Bu iki önemli öge her anne-babada farklı düzeylerde olabilmektedir (Steinberg, 2007). Maccoby ve Martin (1983) bu iki ögenin farklı kombinasyonlarından oluşan dörtlü sınıflandırma oluşturmuşlardır: (1) izin verici (talepkar

olmayan duyarlı), (2) yetkili (talepkar duyarlı), (3) yetkeci (talepkar duyarsız) (4) ilgisiz/kayıtsız (talepkar olmayan duyarsız).

1. İzin verici ebeveynler çocuklarının herşeyini kabul edici bir tavırla karşılamakta ve herşeye yumuşak bir davranış biçimi sergilemektedirler. Ayrıca izin verici ebeveynler çocuklarının davranış özgürlüğüne sınırlama getirmezler ve bununla birlikte davranışları kontrol etmezler çünkü bu durumu çocuğun özgürlüğüne müdahale olarak görürler ve bu durumun çocuğun sağlıklı gelişimini engelleyebileceğini ifade etmektedirler. Bu tarz ebeveynlerle yetişen çocuklar yetişkinlik dönemlerinde olgun davranmakta zorlanırlar ve sorumluluk sahibi değillerdir ve daha az liderlik özellikleri sergilemektedirler.
2. Yetkili anne-babalar çocukları ile ilişkilerinde sıcak davranmalarına rağmen aynı zamanda disipline de önem vermektedirler. Bu ebeveynler çocuğun yapması gereken davranışlara yönelik kurallar koyarak, çocuğun gelişim ihtiyaçlarına ve yeteneklerine uygun beklentiler geliştirmektedirler. Ayrıca çocuklarının özerkliklerinin gelişimine destek vermektedirler. Yetkili evlerde yetişen çocuklar sorumlu, kendine güvenen, uyumlu davranan, merak duygusu yüksek ve bilişsel performans olarak daha başarılıdırlar.
3. Yetkeci anne-babalar çocukları ile ilişkilerinde çocuklarının itaat etmesine önem vermektedirler. İtaat ettirme sürecinde cezalandırma, katı ve zorlayıcı disiplin davranışlarını kullanmaktadırlar. Ebeveynler aile içerisinde sözlü iletişimi çok kullanmazken çocuklar kurallara karşı gelmeksizin kurallara uymaktadırlar. Ebeveynler çocuğun özerkliğini kısıtlamaktadırlar. Yetkeci ebeveyn tutumuyla büyüyen bireyler ilişkilerinde bağımlı, kendini yetersiz gören, güveni az olan kimselerdir.
4. İlgisiz-kayıtsız anne-babaların çocuklarıyla kurdukları etkileşimleri yetersiz olup çocukları hakkındaki bilgileri ise oldukça kısıtlıdır. Karar verme sürecinde çocuğunun fikirlerini neredeyse hiç önemsemezler. İlgisiz-kayıtsız ebeveynler ile yetişen çocukların birçoğu tepkisel davranmaktadır ve suç eğilimleri daha yüksektir (Lamborn vd., 1991: 1053).

2.1.2. Anne Baba Tutumları Türleri

Ebeveynlerin çocuk yetiştirme sırasında kullandıkları tutumlar yukarıda da açıklanan belli yaklaşımlardan güncellenerek günümüzde tanımlanmaya çalışılmıştır. Kuzgun ve Eldeleklioğlu (2005) için üç türlü ebeveyn tutumu Türkiye'de daha çok görülmektedir. Bu tutumlar; (1) aşırı koruyucu, (2) baskıcı ve otoriter ile (3) demokratik anne- baba tutumlarıdır. Ebeveyn tutumlarının genel özellikleri aşağıda açıklanmıştır.

Aşırı Koruyucu Anne Baba Tutumları

Aşırı koruyucu ebeveynler, çocuğu olması gerekenden daha fazla kontrol ederek çocuğa aşırı derecede ilgi ve özen göstermektedirler. Bu tutumla büyüyen bir çocuk diğer insanlarla ilişkilerinde bağımlı, kendine güven duymayan, mutsuz bir birey olabilmektedir (Navaro, 1989). Bu başkalarına bağımlılık çocukta yaşam boyu devam etmekte olup psikososyal gelişimini olumsuz etkilemektedir. Bu tutumun bir başka sonucu ise çocuğun okuldaki akademik başarısını ve uyum sürecini etkilemesi olmaktadır (Aydoğmuş, 1994).

Yörükoğlu'na (1990) göre bu ebeveynler çocuklarına karşı sevecen görünme çabasında olup aşırı bir düşkünlük göstermekte ve ilgili olma gibi davranışlar sergilemektedirler. Aşırı koruyucu anne ve babalar kendilerinden fedakarlıklar yapıp aşırı verici olurken aynı zamanda verdiklerinin karşılığını da çocuklarından beklemektedirler (Yörükoğlu, 1990).

Baskıcı ve Otoriter Anne Baba Tutumları

Bu tutumdaki ebeveynler, çocuklarının özgüvenini ortadan kaldırmakta ve aynı zamanda kişiliklerini hiçe saymaktadırlar. Bu tutumda katı ve sert bir disiplin vardır ve çocuktan beklenen ise istisnasız her kurala uymasındır (Şendil, 2003). Baskıcı ve otoriter tutumun olduğu bir evde büyüyen çocuk genellikle sessiz, uslu, nazik olarak görülmekte olup aslında içe dönük, başkalarından etkilenen, duygusal olarak aşırı hassas bir yapıya sahip olabilmektedir (Yavuzer, 2003).

Yavuzer'e (2003) göre bu tarz çocukların en belirgin özelliği suçlama, cezalandırma ve sürekli karışma karşısında kolayca ağlamalarıdır. Ayrıca sürekli baskı altında büyümelerinden dolayı isyankar davranışlar sergileyebilmektedirler.

Demokratik Anne Baba Tutumları

Demokratik tutumda ebeveynler çocukları ile kurdukları iletişimde empati ve koşulsuz sevgiyi ön plana çıkarmaktadırlar (Örgün, 2000). Ayrıca ebeveynler kendi tutum ve davranışlarını saydam bir şekilde tartışabilmektedirler. Aile ortamında meydana gelen sorunlar iletişim kurularak çözülmekte ve bu tür paylaşımlar sıcak bir ortamda yargılanma korkusu olmadan yapılmaktadır (Mutalimova, 2014). Bu tutum ile anne babalar çocuğun gelişimine destek olurken aynı zamanda ona sorumluluk kazandırmayı amaçlamaktadırlar. Ancak gerektiği durumlarda çocuğun davranışlarına sınır konulmaktadır (Özgüven, 2001).

Demokratik anne baba tutumunda ebeveynler sevgiyi bir koz olarak kullanmazlar yani çocuğu disipline sokmak için sevgilerini kullanmazlar (Dönmezler, 1999). Koşulsuz kabul ve sevgi ebeveynlerin en temel görevleridir. Böylece çocuk özgüvenli bir birey olmaktadır (Kulaksızoğlu, 2011).

Bu sınıflandırmaları daha da genişleterek Bolat (2011: 24) şu anne baba tutumlarını ifade etmiştir:

Mükemmeliyetçi Anne Baba Tutumu

Ebeveynlerin beklentisi çocuktan başarılı olmasıdır ve bu beklenti aşırı düzeydedir. Bu tutumdaki ebeveynler çocuklarını diğer çocuklarla kıyaslayarak sürekli olarak onlardan daha çok başarılı olmasını isterler.

Baskıcı-Otoriter Anne Baba Tutumu

Bu tutumdaki anne babalar, çocuklarının özgüvenini ortadan kaldırmakta ve aynı zamanda kişiliğini hiçe saymaktadırlar. Bu tutumda katı ve sert bir disiplin vardır ve çocuktan beklenen ise istisnasız her kurala uymasdır. Baskıcı ve otoriter tutumun olduğu bir evde büyüyen çocuk genellikle sessiz, uslu, nazik olarak görülmekte olup aslında içe dönük, başkalarından etkilenen, duygusal olarak hassas bir yapıya sahip olabilmektedir. Otoriter tutuma sahip ebeveynler çocuklarının kendi söylediklerine koşulsuz olarak itaat etmelerini isterler. Onların önem verdikleri şey çocuklarının uyumlu ve itaatkâr olmalarıdır. Eğer çocukları kendi fikirlerine uymazsa onların davranışlarını reddetmeye eğilim gösterirler.

Aşırı Hoşgörülü Anne Baba Tutumu

Bu tutumda ebeveynler çocuklarının yaptıkları davranışlar karşısında aşırı hoşgörülüdürler ve gevşek bir tutum sergilemektedirler. Bu tutumda büyüyen çocuklar genellikle anne babalarına istediklerini yaptıran, onlara çok az saygı gösteren, anne babaları yerine kendi sözlerini geçiren kişilerdir. Bundan dolayı bu çocuklar, bencil, kibirli, başkalarını küçümseyen, tatmin olmayan, sabredemeyen, sorumluluk sahibi olmayan, uyum sorunu yaşayan ve başkalarının haklarına saygı duymayan çocuklardır.

Dengesiz ve Kararsız Anne Baba Tutumu

Bu tutumu gösteren ebeveynlerin kendi aralarında fikir ayrılıkları vardır ve anne baba kendi içerisinde kararsızlık yaşamaktadır. Ebeveynlerin bir davranış karşısındaki tutumu sürekli olarak değişmektedir. Bu yüzden çocuklar hangi davranışlarının iyi, hangi davranışlarının kötü olduğunu anlayamazlar.

Aşırı Koruyucu Anne Baba Tutumu

Ebeveynler, çocuklarını lüzumundan çok kontrol ederek çocuklarına özen gösterme çabasındadırlar. Bu tutumla yetişen çocuklar başkalarına bağımlı, kendilerine güvenleri zayıf ve kişilik olarak güçsüzdürler. Aşırı koruyucu ebeveynler, çocuklarını olması gerekenden daha fazla şekilde kontrol ederek çocuklarına aşırı derecede ilgi ve özen göstermektedirler. Bu tutumun sergilenmesi durumunda çocuk diğer insanlarla ilişkilerinde bağımlı, kendine güven duymayan, duygusal olarak mutsuz bir birey olmaktadır. Bu başkalarına bağımlılık durumu yaşam boyunca devam etmekte ve çocuğun psikososyal gelişimini olumsuz etkilemektedir. Bu tutumun bir başka sonucu ise çocuğun okuldaki akademik başarısını ve uyum sürecini etkilemesi olmaktadır.

İlgisiz ve Kayıtsız Anne Baba Tutumu

Anne babanın çocuğun davranışlarına karşı denetimi azdır. Ayrıca çocukların ilgi ve ihtiyaçları karşılanmamaktadır ve çocuklar genelde yalnız bırakılmaktadır. Bu tutumda ebeveyn ile çocuklar arasındaki iletişimde kopukluklar vardır. Bu çocuklar ilgi ve sevgiden yoksun büyüdüklerinden dolayı saldırgan davranışlar gösterebilmekte ve suça eğilimli olabilmektedirler.

Demokratik Anne Baba Tutumu

Bu tutumda olan ebeveynler, çocuklarının ihtiyaçlarını dikkate alan, yapabileceği kadar çocuğuna sorumluluklar veren, kendi kararlarını alma konusunda çocuklarına destek olan duyarlı ebeveynlerdir. Bu tutumda evde olumlu karşılanan ve olumlu olmayan davranışlar belli olduğu için çocuk tutarlı davranışlar gösterebilmektedir. Bu tutumda büyüyen çocuklar, kendilerine güvenmekle birlikte yaratıcı kişiliğe sahip, kendi kararlarını verebilen, özgüveni yüksek ve sorumluluk sahibidirler.

2.1.3. Algılanan Anne Baba Tutumları

Çocukların gelişimini etkileyen en önemli faktörlerden birini çevre oluştururken çocuğun en önemli çevresinin de aile üyelerinden oluştuğu söylenebilir (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016). Çocuğun en önemli çevresi olarak anne babaların çocukları ile kurdukları ilişkinin doğası ve çocuklarına yönelik tutumları, hem bireylerin psikolojik gelişimi açısından hem de yetişkinlik dönemindeki psikopatolojik bozuklukların açıklanmasında kuramsal yaklaşımlarda sıklıkla ele alınan bir kavramdır (Gomez-Beneyto vd., 1993; Ainsworth ve Bowlby, 1991; Maynard ve Harding, 2010). Ebeveyn tutumları, ebeveynlerin çocukla kurdukları etkileşimde sergiledikleri davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Darling ve Steinberg, 1993). Başka bir ifade ile anne babaların çocukları ile etkileşime girerken sergiledikleri nispeten istikrarlı davranışlar dizisidir. Aile ortamı ve çocukluk dönemindeki anne baba tutumları, bireylerin kişilik özellikleri, benlik ve psikolojik iyi oluşları üzerindeki etkileri göz ardı edilemeyeceği için birçok araştırmacının ilgi odağıdır (Dirik vd., 2015). Ebeveyn tutumunun oluşmasında ise birden fazla faktör etkilidir. Sümer ve Güngör (1999), düşük gelirlili ve düşük eğitilmiş ailelerin sıkı denetim ve kontrollerinin yüksek, ilgi ve kabul oranlarının düşük olduğunu belirtmişlerdir. Daha yüksek ebeveyn eğitimi kazanımı, çocuğun eğitime daha fazla ebeveyn yatırımı ile ilişkilidir ve bu da daha iyi ergen duygusal işleyişi ve zihinsel sağlık ile ilişkilidir (Desforges ve Abouchaar, 2003).

Algılanan ebeveyn tutumları ise çocukların veya yetişkinlerin kendi yetiştirilmelerine ilişkin algıları olarak ebeveynlerine yönelik algıları olarak tanımlanır (Arrindell vd., 1999). Araştırmalara göre, algılanan ebeveyn tutumlarının üç önemli boyutu vardır: ebeveyn sıcaklığı, ebeveyn kontrolü ve ebeveyn reddi (Grolnick ve Gurland, 2002).

Duygusal Sıcaklık

Ebeveynin duygusal sıcaklığı, çocuğun bir bakıcı veya ebeveyninden sevgi hissi veya algısı olarak tanımlanır (Rohner, 2005). Yine Rohner'e (2005) göre, çocuğun birincil bakıcı veya ebeveyn tarafından kabul edilmesi, duygusal sıcaklıkla ilişkilidir ve birey üzerinde yaşam boyu süren bir etkiye sahiptir. Ebeveyn ile çocuk arasındaki duygusal sıcaklık,

çocukların hem psikolojik hem de sosyal gelişimini etkileyen önemli bir faktördür. Duygusal sıcaklık kavramı, anne, baba ve çocuk arasındaki sevgi ilişkisinin kalitesini ifade etmektedir. Duygusal sıcaklık, algılanan sıcaklık, sevgi, ilgi, rahatlık, beslenme ve ebeveynlerden veya diğer bakıcılardan gelen destekten oluşmaktadır (Bakiler, 2022). Anne, baba ve çocuk arasında kurulan bağ sevgi kalitesini ifade ederken, bu bağ anne babaların duyguları ifade ederken başvurdukları sözel ve sözel olmayan davranışlarla ilişkilidir (Rohner vd., 2005). Duygusal olarak sıcak ebeveynlik terimi, olumlu saygı ifadeleri, çocuğu kabul etme, destekleyici olmaya istekli olma, duygusal olarak mevcut bakıcılar ve ailenin çocuğa karşı duyarlılığı dahil olmak üzere, ebeveynlerin çocuklarına karşı tüm ilgili davranışlarını kapsamaktadır (Bakiler, 2022).

Aşırı Koruyuculuk

Aşırı koruma, başkalarının mutluluğu için yüksek derecede endişe duymaktır ve ailede böyle bir tutum, aile üyelerinin özerkliğinin zedelenmesine yol açabilir (Thomasgard vd., 1995). Aşırı koruyucu ebeveynler çocuklarının bağımsız davranmasını ve özerkliği teşvik etmezler (Holmbeck vd., 2002). Çocuklarıyla çok fazla zaman geçirme eğilimindedirler ve aşırı temas çocukların bebek gibi davranmalarına yol açar (Lindhout vd., 2006). Aşırı koruma, aşırı ilgili, koruyucu, kontrol edici ve müdahaleci olan ve çocuklarının kişisel özgürlüğüne izin vermeyen ebeveynler veya birincil bakıcılar olarak da tanımlanmaktadır (Holmbeck vd., 2002). Çocuğun hayatı için aşırı endişe, çocuğun güvenliği için aşırı korku ile karakterizedir. Bu nedenle aşırı korumacı ebeveynler yasaklar uygular ve katı sınırlar koyarlar (Lindhout vd., 2006). Çocuklarından ayrılmayı zor bulan ebeveynler aşırı korumacı olarak tanımlanırlar.

Ebeveyn Reddi

Ebeveyn reddi çocuklar için, ilgi eksikliği, soğuk davranışlar, düşmanlık ve saldırganlık, kayıtsızlık ve ihmal ile ebeveynlerin onları gerçekten umursamadığı veya sevmediği inancını ifade etmektedir (Rohner vd., 2012). Ebeveyn reddi anne babaların çocukları eleştirmesi ve yargılamasını içermektedir (Dirik vd., 2015). Reddedici davranan

ebeveynler, sadece eleştirel ve yargılayıcı olmaz, aynı zamanda çocuklarının fiziksel ve duygusal ihtiyaçları ile ilgilenmeyi de reddetmektedirler (Bakiler, 2022). Çocuklukta yaşanan reddedilme, gelişimin sonraki aşamalarında çok olumsuz bir etkiye sahiptir. Reddedilme deneyimine bağlı olarak yetişkinlikte psikopatolojik belirtiler ortaya çıkabilmektedir (Bagwell vd., 1998).

2.1.4. Anne Baba Tutumlarını Etkileyen Faktörler

Ebeveynlerin çocuk yetiştirmede sergiledikleri davranışlar ve gösterdikleri tutumlar birçok faktörden etkilenebilmektedir. Sosyoekonomik durum, eğitim durumu, çocuk sayısı, çalışma durumu gibi birçok faktör anne baba tutumlarını etkileyebilmektedir.

Ebeveynlerin Sosyoekonomik Durumları

Anne baba tutumlarını etkileyen faktörlerin başında sosyoekonomik durum gelmektedir. Bornstein ve Zlotnik (2008) yaptıkları araştırmalarda farklı ekonomik seviyelerde farklı anne baba tutumlarının olduğunu belirlemişlerdir. Örneğin; sosyoekonomik durumu orta düzeyde olan ebeveynler demokratik tutumu sergilerken, sosyoekonomik açıdan düşük düzeydeki ebeveynlerde ise anne baba merkezli bir anlayış hakimdir ve baskıcı ve otoriter ebeveyn tutumu bulunmaktadır. Yüksek sosyoekonomik düzeydeki ailelere bakıldığında ise ebeveyn çocuk ilişkisinin sıcak olduğu görülürken aynı zamanda ebeveynlerde çocuklarının hayatlarına müdahil olup sınır koymayan tutum gözlemlenmektedir (Bornstein ve Zlotnik, 2008).

Ebeveynlerin Eğitim Durumları

Anne babanın çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen faktörlerden bir diğeri ise ebeveynlerin eğitim düzeyleridir. Bornstein ve Zlotnik'e (2008) göre annelerin eğitim düzeyi düştükçe çocuklarına daha fazla fiziksel ceza uyguladığı, eğitim düzeyi yükseldikçe ise daha çok demokratik tutum gösterdiklerini ifade etmiştir. Kısacası yüksek eğitim

durumuna sahip bulunan ebeveynler tarafından demokratik anne baba tutumu benimsenirken, eğitim durumları daha düşük olan ebeveynler baskıcı ve otoriter anne baba tutumlarını benimsemektedirler (Tola, 2003). Şanlı'nın (2007) yürüttüğü bir araştırmada ise, düşük eğitim düzeyi ile geleneksel tutum arasında ilişki varken, yüksek eğitim düzeyi ile demokratik tutum arasında ilişki bulunmuştur.

Ebeveynlerin Çalışma Durumları

Bornstein ve Zlotnik (2008) anne baba tutumlarını inceledikleri araştırmalarında çalışan ebeveynlerin çalışmayan ebeveynlere nazaran daha fazla demokratik anne baba tutumu sergilediklerini belirtmiştir. Ayrıca aynı çalışmada çalışanların çocuklarının akademik başarıları ve sosyalleşmeleri ile yakından ilgili oldukları bulunmuştur. Aksine bir başka çalışmada Yavuzer (2003) çalışan annelerin, yorgun ve gergin olarak işten gelebildiğini ve bu durumun çocuk ile etkileşimde sağlıklı durumlara neden olabildiğini ifade etmiştir.

Çocukların Cinsiyeti

Her kültürde çocukların cinsiyetine göre atfedilen tutumlar farklılık gösterebilmektedir. Buna bağlı olarak ebeveynler çocukları arasında farklı tutumlar sergileyebilmektedir. Örneğin, kız çocuklarına yönelik takınılan tutum baskıcı ve otoriter olabilirken, erkek çocuklarına ise demokratik veya aşırı hoşgörülü tutum hakim olabilmektedir (Yıldız-Bıçakçı, 2004). Baumrind (1991) ise anne baba tutumlarının çocukların cinsiyetlerine göre farklılaşmadığını, ayrıca bu tarz bir çıkarımın yapılmasında kültürel değişkenlerin göz önüne alınması gerektiğini belirtmiştir.

2.2. Duyguları İfade Etme

Duyguların ifade edilmesi bireyin içinde yetiştiği aile ortamına ve kişilik yapısına bağlı olarak değişebilmektedir (Yalçın ve Hamarta, 2013). Rime ve diğerleri (1998) duyguları ifade etmeyi, kişinin yaşadığı duygu yüklü olayları diğer kişilerle sosyal ortamlarda paylaşması olarak açıklamaktadır. Başka bir şekilde bireyin ister olumlu isterse de olumsuz olsun yaşadığı duyguları paylaşması olarak ifade edilmektedir (King ve Emmons, 1990). Bu bağlamda duygular, duygulara ait yaklaşımlar ve duyguları ifade etme kavramları açıklanacaktır.

2.2.1. Duygular

Alanyazın incelendiğinde duyguyu tanımlama konusunda ortak bir fikir birliğinin olmadığı görülmektedir. Bunun nedeni ise duygu alanındaki araştırmacıların duyguların bir ya da daha fazla özelliklerine odaklanmasıdır (Weisfeld ve Goetz, 2013). Goleman (2016) duygunun bir his olduğunu ve bu hissin belirli düşüncelerden, durumlardan ve davranışlardan oluştuğunu ileri sürmektedir. Mayer ve diğerleri (1999) ise duyguları, bireyin içinde bulunduğu psikolojik sistemlerini düzenleyen ve bu sistemlere uyum sağlamasını sağlayan içsel olaylar olarak ifade etmektedir.

Hem duyguyu tanımlayabilmek hem de bu duyguya dair farkındalık kazanmak bireyin yaşamında sağlıklı kararlar alınmasına katkı sunabilmektedir (Yalçın, 2010). Duygular bireyin düşüncesi, hissi ve davranışlarına ait fiziksel ve zihinsel durumlardır ve en önemli özelliği bireye özgü olmasıdır (Yavuz, 2009). Duyguların sürekli yoğun bir şekilde yaşanması ise bireyin seçici algısında azalışa ve bilişsel süreçlerde bozulmalara neden olmaktadır (Janocha vd., 2018).

Alanyazın incelendiğinde duyguların birincil ve ikincil duygular, olumlu ve olumsuz duygular biçiminde çeşitli şekillerde sınıflandırıldığı görülmektedir (Weisfeld ve Goetz, 2013). Ekman (1999) sınıflandırmasında duyguları temel duygular olarak belirtmiş ve bazı duyguların temel duygular içerisinde olduğunu ifade etmiştir. Bu temel duyguların içerisinde mutluluk, öfke, korku, şaşkınlık, başarıda gururlanma, memnuniyet, utanç, üzüntü, mahcubiyet, aşağılama, rahatlama, duyumsal haz, heyecan, iğrenme ve suçluluk

duyguları bulunmaktadır. Duygularla ilgili bir başka çalışmada Ekman (1992: 172) temel duyguların birbirinden ayrılmasını sağlayan dokuz özellik tanımlamıştır: (1) Her duyguyu ayırt etmeyi sağlayacak farklı evrensel işaretler, (2) diğer ilkel varlıklarda da bulunma, (3) hızlı bir şekilde başlama, (4) kısa süre devam etme, (5) kendiliğinden meydana gelme, (6) ayırt edici evrensel geçmiş olaylar, (7) yanıt sistemlerindeki tutarlık, (8) irade dışı değerlendirme ve (9) duyguya özgü farklı fizyoloji.

Greenberg (2008) Duygu Odaklı Terapi teorisinde birincil ve ikincil duygulardan söz etmektedir. Bireyin ilk ve içgüdesel olarak gösterdiği duygular birincil duygular, birincil duygulara tepki olarak ortaya çıkan duygular ise ikincil duygular olarak tanımlanmaktadır (Greenberg, 2008). Kemper (1987) birincil duyguların içerisinde öfke, korku ve memnuniyetin olduğunu belirtmektedir.

Watson vd., (1988) ise duyguların iki boyutuna dikkat çekmişler ve Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği'ni geliştirmişlerdir. Olumlu duygular bireylerin daha yaratıcı, sağlıklı olmasını, toplumla bütünleşmesini ve zorluklar karşısında dayanıklı olmasını sağlamaktadır (Fredrickson, 2004). Ayrıca olumlu duyguların yaşantılanmasının bireyin yaşamdan aldığı doyuma önemli katkıları vardır (Kuppens vd., 2008) ve olumlu duyguların uyumlu başa çıkma becerilerini arttırdığı belirlenmiştir (Gloria ve Steinhardt, 2014).

2.2.2. Duyguların İşlevi

Bireyin sosyal yaşamındaki ilişkilerinde ve kişisel yaşamında duygusallık önemli yer tutmaktadır. İster iş ilişkisi olsun ister aşk ilişkisi iki kişinin kurduğu ilişkide duygu temel değişken olarak bulunmaktadır. Ancak duygunun ifade edilmiş biçimi ve nasıl yaşandığı iki kişi arasında kurulan ilişkinin yapısına bağlıdır (Fischer ve Manstead, 2008).

Duyguların fiziksel ve ruhsal sağlığı etkilemesinden dolayı insan biyolojisinde merkezi bir işlevi bulunmaktadır (Consedine, 2008). Beall ve Tracy (2017) bireyin temel güdüleriyle davranma sürecinde duyguların evrimsel işlevi olduğunu belirtmektedir. Ayrıca duyguların travma kurbanlarını gözleme, psikolojik sıkıntılar yaşayan bireyler, öğrenci danışmanlığı ile kriminal suçluları belirleme gibi alanların bazılarında önemli işlevleri vardır (Kulkarni ve Rajesh, 2020).

Caruso ve Salovey'e (2004) göre duygular, kendiliğinden başlayıp bireyin çevresinde meydana gelen değişimler sonucunda ortaya çıkmakta, dikkat verilen şeyi değiştirmekte, bireyin düşüncelerini etkilemekte, bireye ait hisler oluşturmakta, bireyin eyleme geçmesini sağlamakta ve zorlukların üstesinden gelebilmesine yardımcı olmaktadır.

2.3. Duygulara Ait Teoriler

James'a (1884) göre duygular değişik bedensel ifadelerle sahiptir. Duygularla ilgili genel düşünme biçimi ise şu sırada gerçekleşmektedir; (1) birey ilk basamakta olayları zihinsel olarak algılamakta, (2) ikinci olarak bu algılamaya bir etki yani duygu meydana getirmekte ve (3) son basamakta ise duygusal belirtilere ek olarak bedensel tepkiler ortaya çıkmaktadır (James, 1884: 189). Bu teori duygunun kaynağını bedensel geribildirimler olarak görmekte ve James- Lange duygu kuramı denmektedir (Gerrig ve Zimbardo, 2012). James - Lange teorisi duygunun otonom sinir sistemi hareketlerine dayandığından periferik olarak betimlenmiştir. Yani bireylerin duygularının temel sebebi bedensel değişikliklerdir. Örneğin, bu teoriye göre bir kişinin korkmasının nedeni, korktuğu şeyi görünce ortaya çıkan kalp atışıdır (Gerrig ve Zimbardo, 2012).

Duyguların oluşumunda periferik yaklaşımın tam tersini savunan araştırmacılar da bulunmaktadır. Bu yaklaşımın tersini savunun Cannon (1927: 570) James-Lange teorisine eleştirilerini beş maddede ifade etmiştir:

1. Gerçekleştirilen hayvan deneyleri sonucunda iç organlar merkezi sinir sisteminden ayrılabilirse bile duygusal davranış meydana gelmektedir.
2. Aynı iç organlar değişikleri çok farklı duygusal olan ve olmayan durumlarda meydana gelmektedir.
3. İç organların duyarlılıklarının kesin olmadığı yani görece duyarsız yapılarıdır.
4. İç organlar değişikleri duygusal hissin kaynağı olamayacak kadar yavaştır.
5. Duygu iç organların yapay olarak uyarılması sonucu oluşturulamayacaktır.

Cannon (1931) bu eleştirileri sonucunda duygunun oluşumunda talamustaki süreçlerin rolünü vurgulamıştır. Fizyolog Bard da duygunun oluşumunda iç organsal tepkilerin önemli olmadığını belirtmiştir ve bu düşünceler Cannon- Bard teorisi olarak bilinmektedir. Bu teorinin temelinde, bedensel ve psikolojik reaksiyonların birbirine bağlı olmadığı düşüncesi yer almaktadır (Gerrig ve Zimbardo, 2012). Bir başka duygu teorisinde Schachter ve Singer (1962) duyguların, fizyolojik uyarılmışlık ve bilişsel faktörler ile oluştuğunu belirtmiştir. Bu teoride bilişsel faktörler duygusal durumların belirleyicisi olarak görülmektedir. Kısacası duygunun oluşmasının nedeni bireyin kendi uyarılmışlığını bilişsel açıdan değerlendirip bu sonuca göre duygulara isim vermesidir (Schachter ve Singer, 1962).

2.4. Duygulara Ait Kuramsal Yaklaşımlar

Duygular ve duyguların ifade edilmesi kavramı psikoloji alanyazınında üzerinde önemle durulan kavramlar olmuştur. Duyguların psikolojik açıklamalarına yer veren kuramlar aşağıda tartışılmıştır:

2.4.1. Psikodinamik Yaklaşım

Psikodinamik açıdan duyguların bastırılması özellikle de travmatik anıların ve bu anılara ait öğelerin bastırılması histerik belirtileri meydana çıkarmaktadır (Kılıç, 2021). Kısacası bireyde histerik semptomların ortaya çıkmasında duyguların yok sayılmasının olduğu düşünülmüştür (Zentner, 1999). Psikanaliz sürecinde duygusal yaşantıların sözel olarak ifade edilmesinin bireyin içsel olarak yaşadığı sorunları hafiflettiği belirtilmektedir. Depresyon ve anksiyete gibi psikolojik rahatsızlıkların ortaya çıkmasında duyguların engellenmesinin rolünün büyük olduğu ifade edilmektedir (Kuzucu, 2006).

2.4.2. Bilişsel Yaklaşım

Bilişsel süreçlerin bireyin duygusal tepkilerinde önemli bir rolü bulunduğunu ifade eden Beck (2008) yaşanan olayların yanlış yorumlanmasının yanlış duygulara neden olduğunu belirtmektedir. Bilişsel yaklaşıma göre yaşanan olaya verilen kişisel anlam bireyde duygusal tepkiler yaratmaktadır. Bu bireye ait anlamlar, birbirine benzeyen olaylara bireyin farklı duygusal tepkiler vermesi demektir. Kişisel anlamların olağan dışılaşması ile bireyde bilişsel bozulmalar ile duygusal rahatsızlıklar oluşmaktadır. Bu bakış açısı ile duyguların bilişsel modelinde duygu ve düşünce arasındaki ilişki incelenmekte, hangi düşüncenin hangi duyguyu oluşturduğuna ilişkin genellemelerde bulunmaktadır (Beck, 2008).

Bir başka bilişsel yaklaşım olan akılcı duygusal yaklaşıma göre bireyde duyguların ortaya çıkmasındaki en önemli belirleyici biliştir (Kılıç, 2021). Akılcı duygusal yaklaşıma göre birey düşündüğü gibi hissetmektedir. Bireyin kendisini iyi ya da kötü hissetmesinin sebebi var olan durum veya kişiler değildir. Asıl neden bireyin olay ya da kişilere yönelik içsel değerlendirmeleridir. Özetle içsel değerlendirmeler duygusal tepkilerin kökenidir denilebilir (DiGiuseppe vd., 2014).

Duygulara bilişsel açıdan yaklaşan bir başka kuram ise Lazarus'un Bilişsel Değerleme Teorisidir. Lazarus'a (2006) göre duygular ilişkisel, bilişsel ve güdüsel açılardan ele alınmalıdır. Bu yaklaşımda ilişkisel açı duygunun çevreyle birey arasında ne olduğuna dair durumlardır. Yani bireyler çevresindeki kişilerle ilişki kurmakta ve bunlara ilişkisel anlamlar yüklemekte bunun sonucunda da yüklenen anlamlar duyguların belirleyicisi olmaktadır (Kılıç, 2021). Lazarus (1984) duygunun, birey ve çevre arasındaki daima değişim gösteren ilişkiyi yansıttığını ifade etmektedir.

2.4.3. Davranışçı Yaklaşım

Davranışçı yaklaşım, duygusal tepkileri uyaran - tepki modeli çerçevesinde açıklamaktadır. Bu yaklaşıma göre, olaya dair herhangi bir düşünme şekli ya da anlam yüklemekten tamamen dışsal bir olay sonucunda dolaysızca duygusal tepki ortaya

çıkılmaktadır. Ayrıca davranışçı yaklaşımda duygular fizyolojik açıdan da incelenmiştir (Watson, 1924).

2.4.4. Hümanistik Yaklaşım

İnsancıl yaklaşımların en önemli temsilcilerinden olan Rogers (1961: 253) bireyin duygularını ifade etmesiyle birlikte dört sonucun oluştuğunu ifade etmektedir. Bunlar; (1) duyguların ifade edilmesiyle birlikte bireyin içsel yaşantıları hakkında farkındalık kazanması, (2) böylece birey kendini değerlendirirken özgüveninin artması, (3) bireyin içsel kontrol mekanizmasının gelişmesi ve diğer kişiler tarafından kabul görebilmek için duygu ifadelerini engellememesi ve (4) son olarak hayatın sürekli değişim halinde olduğunu anlamasıdır.

2.4.5. Gestalt Yaklaşımı

Gestalt yaklaşımı bireyin yaşamında, duygusal sorunlarında özellikle bitmemiş işlerin temelinde duyguların ifade edilmemesi olduğunu belirtmektedir. Bu yaklaşıma göre birey duygularının farkında olmadığı ve açıkça yaşamadığı için hem kendisiyle hem de diğer kişilerle sağlıklı bir bağlantı kuramamaktadır (Kılıç, 2021). Bundan dolayı terapi sürecinde Gestalt yaklaşımı bitirilmemiş işler, söylenmemiş duygular ve bunların ifade edilmesinin özellikle üzerinde durmaktadır (Corey, 2008).

2.5. Duyguları İfade Etme

Duyguların ifade edilmesi; duyguları ifade etmek (King ve Emmons, 1990), duygusal kendini açma (Malloch ve Taylor, 2019) ve duygunun sosyal paylaşımı (Rime vd., 1998) diye üç farklı biçimde isimlendirilmektedir. Bu isimlendirmeler aynı anlamı taşımaktadır. Aynı anlamı taşıyan bu kavramlar bireyin diğer kişilerle kurduğu ilişkilerde duygusunun ifade edilmesini vurgulamaktadır (Kuzucu, 2006).

Gross ve John'a (1995) göre duyguların ifade edilmesi, bireyin yaşadığı duyguyla ilgili olarak yüz, ses ve bedensel olarak bu duyguyu karşıya aktarması olarak tanımlanmaktadır. Kring ve diğerlerine (1994) göre ise duyguların ifade edilmesi duygunun yansıtma şekline (jest ve mimikle, sesle) ve değerine (olumlu-olumsuz) bağlı olmaksızın duygunun görünen gösterimidir. Bir başka ifade ile duyguların sosyal paylaşımı genel olarak bireylerin hissettiklerini diğer kişiler ile konuşmaları sırasında ifade etmeleridir (Rime vd., 1998).

Duyguların ifade edilmesi ile bireyin duygusal yükleri hafifletmekte, duygu yeniden deneyimlenmekte, birey karşıdaki kişinin sempatisini kazanabilmekte, başkalarını bilgilendirebilmekte, duygusal destek alabilmektedir (Duprez vd., 2014). Duyguların ifade edilmesi sadece bireysel yarar sağlamaz aynı zamanda hem bilişsel (aklındakileri düzene koyması ve içgörü kazanması) hem de kişilerarası yararları da bulunmaktadır (Zech, 1998). Bazı zamanlar bireyler yaşadıkları birçok farklı durumlara bağlı olarak duygularını ifade edemeyebilmektedir (Morris, 2013). Duyguların ifade edilmesinde en fazla etkili olan sözel olmayan mesajlar olmaktadır. Birey sözel olmayan iletişimde duyguları direkt ve baskın bir şekilde ifade etmektedir (Cüceloğlu, 2005).

Bireyler duyguları ifade ederken on iki farklı sözel olmayan davranış sergilemektedir (Pittam vd., 1995). Bu davranışlardan altı tanesi sesle; konuşma hızı, konuşma ritim düzeni, sesin kısıklaşması, sesin yüksekliği, seste gerilim ve konuşma ritminin düzeni, dördü ise yüz hareketleriyle; gülümsemek, gözün açılması, kaşın kalkması ve gözünü dikip bakmak ve iki tanesi de beden yoluyla ifade edilen jestler ve yürüyüşü içermektedir (Pittam vd., 1995).

Duyguların sözlü olarak ifade edilmesi, sözel olmayan ifade şekline oranla birey tarafından daha yönetilebilir bir durum olarak görülmesi onu uygun kendini ifade etme beklentileri ile duygusal ifade kurallarına tabi kılmaktadır (Howell ve Conway, 1990). Duyguların ifade edilmesi bağlamına uygun bir şekilde olmalıdır. Örneğin üzüntülü durumun hakim olduğu ortamda bireyin neşeli ve mutlu tavırları ortamın bağlamına uygun olmayacağı için eleştirilebilmektedir (Heise ve Calhan, 1995).

2.5.1. Duyguları İfade Etmenin Önemi

Duyguları ifade etmenin ruh sağlığı açısından etkileri birçok araştırmada incelenmiştir. Bu araştırmalardan birisinde Pennebaker (1997) duyguları yazıya dökmenin bireyin fiziksel ve zihinsel sağlığını etkilediğini belirtmiştir. Ayrıca travmatik yaşantılarla ilgili duyguları yazmak bireyi rahatlatmaktadır (Pennebaker ve Beall, 1986). Duyguları ifade etmenin önemini gösteren bir başka çalışmada Koç ve diğerleri (2019) duyguların ifade edilme düzeyi ve psikolojik belirti arasında negatif ilişki tespit etmiştir. Ek olarak psikolojik belirtilerin önemli bir yordayıcısı olarak duygu ifade etme eğilimlerinin önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Duyguları ifade etmenin önemli olduğunu gösteren araştırmaların aksine duyguları ifade etmenin etkisinin olmadığını belirten araştırmalarda mevcuttur. Meads ve Nouwen (2005) duyguları ifade etme konusundaki meta analiz araştırmasında duyguları ifade etmenin önemli olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Duyguların ifade edilmesi ile evlilik doyumu arasındaki ilişkide Yedirir ve Hamarta (2015) duyguları ifade etmenin duygusal destek alt boyutunun evlilik doyumu ile ilişkisi olduğunu bulmuşlardır.

2.5.2. Duyguları İfade Etmede Kültürel Özellikler

Bireysel kültürün egemen olduğu toplumlarda bireyler toplumdan bağımsız hareket etmekte ve özerk bir yapıya sahip bulunmaktadır (Kılıç, 2021). Birey için kendi çıkarları toplumun çıkarlarından daha önemlidir. Toplulukçu kültürlerde ise bireyler toplumsal ilişkiye bağlı olarak hareket etmektedirler (Triandis, 2001). Farklı kültürel özelliklere sahip olan Amerikalı ve Japonlu bireylerle yürütülen araştırmada sekiz değişik sosyal ortamda yüzdeki duygu ifadelerinin bireyler için uygun olup olmadığı incelenmiştir (Matsumoto, 1990). Araştırmanın sonucunda Japonların Amerikalılara göre öfke ve korkuyu dış gruba daha uygun buldukları, Amerikalıların ise Japonlara göre iğrenme ve üzüntüyü iç gruba daha uygun buldukları görülmüştür (Matsumoto, 1990).

Safdar ve arkadaşları (2009) Kanada, Amerika ve Japon kültürleri arasındaki duygusal gösterim kurallarının farklılığını incelemişlerdir. Japonların Amerikalılara ve Kanadalılara oranla tiksinti, kibir ve öfke içeren duyguları ifade etmeyi anlamlı düzeyde

daha az uygun gördükleri belirlenmiştir. Bu sonuca ek olarak Japonlar Kanadalılarla karşılaştırıldığında mutluluk ve şaşkınlık duygularını daha az ifade etmektedir. Birbirine yakın kültüre sahip olan Kanadalıların ise Amerikalılara oranla kibir duygusunun daha az ifade edilmesi gerektiğini düşündükleri tespit edilmiştir. Doğu ve Batı toplumları arasında duygusal olarak kendini açma eğilimleri incelendiğinde, Doğu toplumlarının samimi ilişkilerde kendini açtıkları, Batı toplumlarının ise kişilerarası ilişkilerde rahatça kendilerini açtıkları belirlenmiştir (Chen, 1993).

2.5.3. Duyguları İfade Etmede Ailesel Özellikler

Aileler duyguların temel ögesidir (Halberstadt ve Eaton, 2002) ve çocukların farklı duyguları deneyimlemeleri ve bunları çevresindeki kişilere ifade ediş tarzları duygusal gelişimleri tarafından belirlenmektedir (Yazgan – İnanç vd., 2013). Aile ortamında duyguların ifade edilmesiyle çocuklar kendi duygularını tanımakta ve herhangi bir kısıtlama olmaksızın duygularını rahatça ifade edebilmektedir (Oğuz, 2019). Dunsmore ve Halberstadt'e (1997) göre ailede duyguların ifade edilmesi çocuğun kendisi ve dünyaya ilişkin şemalarını etkileyebilmektedir. Çocuğun bu şemaları, yaşanılan toplumsal kültürden, çocuğun kişisel özelliklerinden, aile üyelerinin duyguları ifade etme eğilimlerinden etkilenmektedir.

2.5.4. Duyguları İfade Etmede Cinsiyet Özellikleri

Duyguları ifade etmede kadınların duygularını daha rahat ve kolay ifade ettikleri (Kring ve Gordon, 1998), ayrıca bazı duyguların kadınlara bazı duyguların ise erkeklere özgü olduğuna dair araştırma sonuçları bulunmaktadır (Kelly vd., 2000). Duygulara ait cinsiyet stereotiplerinde bireyin içinde yaşadığı toplumsal kültürün ve kişisel olarak cinsiyet algılarının önemli olduğu belirlenmiştir (Plant vd., 2000). Okul öncesi dönemdeki çocuklarla yapılan araştırmada çocukların mutluluk, üzüntü ve korkuyu kadınlarla, öfkeyi ise erkeklerle eşleştirdiği belirlenmiştir (Birnbaum vd., 1980). Ayrıca sadece kadın ve erkeklerin duyguları ifade etmelerine ilişkin stereotipler değil aynı zamanda ebeveynlerin

de çocukların cinsiyetine göre duygu kelimeleri ve ifadeleri kullandıkları görülmektedir (Plant vd., 2000).

2.6. İlgili Araştırmalar

Çalışmanın ilgili değişkenleri olan anne baba tutumları ve duyguları ifade etme konusunda yurtdışı ve yurtiçinde yürütülen araştırmalar bu başlık altında yer almaktadır.

2.6.1. Anne Baba Tutumları ile İlgili Araştırmalar

Ebeveyn tutumları bağlamında yurtiçinde yürütülen araştırmalar incelendiğinde birçok çalışmaya rastlanmaktadır. Tokol (1996) yürüttüğü araştırma sonucunda farklı dil gelişimine sahip çocukların algıladıkları otoriter anne baba tutumları arasında anlamlı farklılık bulmuştur. İlköğretim düzeyindeki öğrencilerin yetenek ve dil gelişimi ebeveyn tutumlarına göre farklı bulunmuş, demokratik ebeveyn tutumlarına sahip çocukların dil gelişimi ve yetenek seviyesinin otoriter ebeveynlere sahip çocuklara göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür (Demir, 2006). Günalp (2007) ise algılanan ebeveyn tutumları ile çocukların özgüven gelişimi arasında ilişkinin olduğunu belirlemiştir. Çocukların özgüven gelişimlerine olumlu katkıyı demokratik ebeveyn tutumunun yaptığını, baskıcı otoriter, ilgisiz-kayıtsız ve koruyucu ebeveyn tutumunun ise özgüvene negatif etkisinin olduğunu saptamıştır.

Üniversite öğrencileri ile yapılan araştırmanın sonuçları ise demokratik ebeveyn tutumları ve öz-saygı arasındaki ilişkinin pozitif olduğunu gösterirken, aşırı koruyucu ve baskıcı ebeveyn tutumları ile öz-saygı arasındaki ilişkinin negatif olduğunu ortaya koymuştur (Okçu, 2007) Düşük ve yüksek gelir düzeyine sahip lise öğrencileriyle yürütülen araştırmada Dinçer (2008) öğrencilerin ekonomik düzeyleri ile demokratik anne baba tutumlarının arkadaş ilişkileriyle anlamlı bir ilişki içinde olduğunu ifade etmektedir. İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinde algılanan demokratik anne baba tutumlarına sahip öğrencilerin daha az kararsızlık çektikleri belirlenmiştir (Yılmaz, 2009). Sezer (2010) ise benlik algısı ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiye ilişkin otoriter anne baba tutumunu

düşük düzeyde algılayan öğrencilerin benlik algılarının daha yüksek olduğunu bulmuştur. Üniversitede okuyan öğrencilerle yürütülen çalışmada da öğrencilerin utangaçlık seviyeleri ile algıladıkları demokratik ebeveyn tutumları arasında negatif yönlü, otoriter ebeveyn tutumları ile de pozitif yönlü ilişki bulunmuştur (Gökmenoğlu, 2011).

Cinsiyet bağlamında Sezer ve Yıldırım (2018) 488 üniversite öğrencisi ile yürüttüğü çalışmada erkeklerin ebeveynlerini aşırı koruyucu algıladıklarını, kadınların ise daha demokratik algıladıklarını belirlemiştir. Dokuyan (2016) ise ergenlik dönemindeki erkeklerin ebeveynlerini izin verici olarak algıladıklarını, kızların ise aşırı koruyucu olarak algıladıklarını saptamıştır. Boşanmanın ebeveyn tutumları ile ilişkisini inceledikleri araştırmalarında Koçak ve diğerleri (2019) boşanmış ve boşanmak üzere olan çocukların anne babalarını aşırı koruyucu algıladıklarını ortaya koymuştur.

Yurtdışında yapılan araştırmalar incelendiğinde de kız çocuklarının özerklik davranışları ile demokratik ebeveyn tutumlarının ilişkili olduğu görülmüştür. Erkek çocuklarda ise sorumluluk alma ile demokratik ebeveyn tutumlarının anlamlı ilişkiye sahip olduğu belirlenmiştir (Baumrind, 1971). Alizadeh ve diğerleri (2011) çalışmaları sonucunda annesi otoriter tutuma sahip çocukların davranışsal problemlerinin arttığını bulmuştur. Bir başka çalışmada ise demokratik ebeveyn tutumları ile zor çocuk algısı arasında negatif yönde, otoriter ebeveyn tutumları ile zor çocuk algısı arasında pozitif yönlü ilişki belirlenmiştir (Delveccihio vd., 2013).

Niaraki ve Rahimi'nin (2013) yürüttüğü çalışmada ebeveyn tutumlarından demokratik, izin verici ve otoriter tutumların çocukların psikolojik sağlık, benlik saygısı ve yaşam kalitesini anlamlı şekilde etkilediği görülmüştür. Ebeveyn tutumları ile depresyon ilişkisi incelendiğinde depresyonun otoriter ebeveyn tutumuyla pozitif, demokratik ebeveyn tutumu ile negatif ilişkisi olduğu saptanmıştır (Sharma vd., 2011). Gerlsma ve diğerleri (1991) yürüttükleri araştırmada erkeklerin anne babalarından daha fazla aşırı koruyuculuk algıladıklarını ortaya koymuştur. Pires ve Martins (2021) ise boşanmış ve boşanmak üzere olan ebeveynlerin daha otoriter tutumlara sahip olduğunu belirlemiştir.

Anne baba tutumları konusunda yürütülen çalışmaların sonuçları anne baba tutumlarının çocukların ruhsal gelişimi, benlik algıları, psikolojik sağlıkları, arkadaş ilişkileri gibi birçok alanda etkisi olduğunu göstermektedir.

2.6.2. Duyguları İfade Etme ile İlgili Araştırmalar

Yurtiçinde duyguları ifade etme konusunda yapılmış araştırmalar gözden geçirildiğinde araştırma sayısı açısından oldukça az sayıda araştırmanın olduğu gözlenmektedir. Bu çalışmalar arasında Özgönül ve Ümmet'in (2020) yürüttüğü araştırmada psikolojik danışmanların duygularını ifade etmeleri ile psikolojik danışma öz yeterlilikleri ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkinin varlığı incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda, psikolojik iyi oluşun duyguların ifade edilmesi ve psikolojik danışma özyeterliliği ile anlamlı pozitif yönlü bir ilişkisinin olduğu belirlenmiştir. Aynı çalışmada sadece duyguları ifade etmenin psikolojik iyi oluşun yaklaşık % 19'nu açıkladığına ulaşılmıştır.

Ekşi ve diğerlerinin (2020) yürüttüğü araştırmada, mutluluk korkusunun öz duyarlılık ile ters yönlü ilişkisi saptanırken; öz duyarlılığın duyguları ifade etme ile pozitif yönlü ilişkisi bulunmuştur. Öz duyarlılık mutluluk korkusu azaldıkça artmakta ve öz duyarlılığın artışı ile duygular kolaylıkla ifade edilmektedir. Çalışma mutluluk korkusu ile duyguları ifade etme arasında özduyarlılığın aracılık ettiğini göstermiştir.

Öksüz (2005) üniversite öğrencileriyle yürüttüğü deneysel çalışmada duyguları açma eğitiminin öğrencilerin yalnızlık düzeylerini nasıl etkilediğini araştırmıştır. Araştırmanın sonucunda duyguların açılması eğitime katılan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinde düşüş olmuştur. Kısacası duyguların açılması eğitimi yalnızlık duygularının azaltılmasında etkilidir. Öksüz'ün (2004) bir başka araştırmasında duyguların açılması eğitiminin öğrencilerin atılganlık düzeylerini ne derecede etkilediğine bakılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre duyguların açılması eğitiminin öğrencilerin atılganlık düzeylerini anlamlı şekilde etkilediği bulunmuştur.

Yurtdışında duyguların ifade edilmesi ile ilgili araştırmalar birçok değişken ile birlikte incelenmektedir. Granek ve diğerleri (2017) onkologların hastanın ölümünün ardından duygu ifade etmeye karşı olumsuz tutumlarını ve tükenmişliklerini incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre onkologların tükenmişlik düzeyleri ve duygu ifade etmeye yönelik olumsuz tutumları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki belirlenmiştir.

Meyer ve diğeri (2010) duyguların ifade edilmesi ile yeme bozuklukları arasındaki ilişkinin varlığını incelemiştir. Araştırma sonucuna göre duyguların ifade edilmesi ile yeme bozukluklarının pozitif ilişki içerisinde olduğu saptanmıştır. Boylamsal olarak yürütülen bir çalışmada ise bağlanma deneyimleri ile duyguların ifade edilmesi arasındaki ilişki incelenmiş, güvenli bağlanmaya sahip kişilerin güvensiz bağlanmaya sahip kişilere göre sosyal açıdan yeterli oldukları, ayrıca romantik ilişkilerinde duyguları ifade etme konusunda daha başarılı oldukları bulunmuştur (Simpson vd., 2007).

Kronik astımlı hastaların duygularını ifade etmelerine yönelik hazırlanan eğitimin sonucunda ise duygularını yazarak ifade eden katılımcıların akciğer işlevleri diğeri göre daha fazla iyileşme göstermiştir (Bray vd., 2003). Duyguları ifade etme konusunda yurtiçinde ve yurtdışında yürütülen çalışmalar incelendiğinde bireyin psikolojik belirtileri ve fiziksel sağlıkları üzerinde duyguları ifade etmenin güçlü etkilerinin bulunduğu görülmüştür.

2.6.3. Anne Baba Tutumları ve Duyguları İfade Etme Eğilimi ile İlgili Çalışmalar

Algılanan anne baba tutumları ve duygu ifade etme eğilimlerinin birlikte ele alındığı araştırmalar yurtiçi ve yurtdışı alanyazında kısıtlıdır.

Çalışkan Sarı ve Şahin Acar (2018) annenin duygusal sıcaklığı ile çocukların duyguları tanımaları arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada annenin duygusal sıcaklığının çocuğun duyguları tanınması ile orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkisinin olduğunu bulmuşlardır. Schultz ve diğeri (2001) ise annenin duygusal sıcaklığının duyguları tanımada önemli bir faktör olduğunu belirtmektedir. Rubin ve diğeri (2003) de benzer şekilde araştırmaları sonucunda ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkinin sıcaklığının duyguları tanıma ve ifade etme üzerinde anlamlı etkisi olduğunu belirlemişlerdir.

Cunningham ve diğeri (2009) annenin duygusal sıcaklığının çocuğun duygu farkındalığında ve duygu düzenlemesinde yordayıcı etkisi olduğunu ifade etmektedirler. Bir başka çalışmada da annenin duygusal sıcaklığı ile annenin kendi duyguları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Williams ve Woodruff-Borden, 2014). Bu durum anne

duygusal sıcaklık gösterdikçe aynı zamanda kendi duygularının da farkında olmaktadır şeklinde ifade edilebilir.

Zarra-Nezhad ve diğerklerinin (2015) ebeveyn tutumu olarak inceledikleri psikolojik kontrol, şevkat ve davranışsal kontrolün olumlu duygularla ilişkili olmadığı bulunmuştur. Anne psikolojik kontrolünün ise yüksek düzeyde olumsuz duygularla ilişkili olduğu saptanmıştır. Çalışmada ayrıca zor mizaçlı çocukların olumsuz duygularının baba psikolojik kontrolü ve anne davranış kontrolü ile yüksek düzeyde ilişkili olduğu belirlenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu bölüm araştırmanın amacına ulaşmada benimsenen model, araştırmanın hedef kitlesi, kullanılan ölçekler, katılımcılardan verilerin toplanmasına ilişkin süreç ve toplanan verilerin analiz edilmesi konusunda bilgilere ayrılmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Üniversitede öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları anne baba tutumları ile duygu ifade etme eğilimleri arasındaki ilişkinin belirlenmeye çalışıldığı bu çalışmada nicel araştırma yöntemi olarak bilinen ilişkisel tarama modeli benimsenmiştir. Model, değişken sayısının ikiden fazla olduğu durumda değişkenler arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını ve ilişkinin varlığı durumunda neden-sonuç ilişkisine ilişkin ipuçlarını göstermeye çalışmaktadır (Büyüköztürk vd., 2018).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın hedef evreni Türkiye'deki üniversite öğrencileri, ulaşılabilir evreni ise Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde eğitimine devam eden üniversite öğrencileridir. Araştırmanın örneklemini belirlemede örnekleme türlerinden seçkisiz olmayan uygun örnekleme türü tercih edilmiştir. Zaman, maliyet ve işgücüne dayalı sınırlılıkları en aza indirmek amacıyla örneklem ulaşılabilir, uygulamanın kolaylıkla yapılabileceği birimler içerisinden seçilmiştir (Büyüköztürk vd., 2018). Bu yüzden örneklem grubu araştırmacının yüksek lisans eğitiminin devam ettiği Eğitim Fakültesi'nde bulunan Sınıf Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği ile Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans programlarında eğitimlerine devam eden öğrencilerden oluşmuştur. Bunun sonucunda ölçeklere cevap veren 375 kadın (% 83,9) ve 72 erkek (% 16,1) olmak üzere 447 kişiden oluşan çalışma grubu oluşturulmuştur. Bu grubun demografik verilerine Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1

Katılımcılara ilişkin demografik veriler

Gruplar		\bar{X}	Min.-Max.	n	%
Yaş		20.41	17-38	447	100
Cinsiyet	Kadın			375	83,9
	Erkek			72	16,1
Okunan Lisans Programı	Sınıf Öğr.			118	26,4
	Okul Öncesi Öğr.			157	35,1
	RPD			172	38,5
Sınıf Düzeyi	1.Sınıf			125	28,0
	2.Sınıf			128	28,6
	3.Sınıf			102	22,8
	4.Sınıf			92	20,6
Anne Baba Birliktelik	Birlikte			397	88,8
	Boşanmış			30	6,7
	Vefat Etmiş			20	4,5
Kardeş Sayısı	Tek çocuk			31	6,9
	2 kardeş			231	51,7
	3 kardeş			103	23,0
	4 kardeş			82	18,3
Anne Eğitim Düzeyi	İlkokul			220	49,2
	Ortaokul			94	21,0
	Lise			104	23,3
	Üniversite			29	6,5
Baba Eğitim Düzeyi	İlkokul			128	28,6
	Ortaokul			106	23,7
	Lise			142	31,8
	Üniversite			71	15,9

Tablo 1'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin 17-38 yaşlar arasında yer aldığı, yaş ortalamalarının 20.41 olduğu görülmektedir. Katılımcıların % 83.9'u kadın öğrencilerdir. Öğrencilerin % 26.4'ü Sınıf Öğretmenliği, % 35.1'i Okul Öncesi Öğretmenliği ve % 38.5'si Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans programına devam etmektedir. Öğrencilerin % 20.6'sı dördüncü sınıfta, % 22.8'i üçüncü sınıfta, % 28.6'sı ikinci sınıfta ve % 28.0'i ise birinci sınıfta bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 88.8'inin anne babasının birlikte yaşadığı, % 51.7'sinin iki kardeş olduğu belirlenmiştir. Katılımcı öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyi incelendiğinde ise % 49.2'sinin ilkokul mezunu olduğu, babalarının ise % 31.8 ile lise mezunu olduğu gözlenmiştir.

3.3. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada kullanılan veriler Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenimlerini sürdüren öğrencilerden toplanmıştır. Araştırmaya katılmak isteyen ğrencilere Demografik Bilgi Formu, Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları-ocuk Formu ve Duygu İfade Etme leği uygulanmıştır.

Ölçeklerin katılımcılara uygulanmasından önce ölçek sahiplerinden gerekli izinler alınmış olup ölçek kullanım izinleri Ekler kısmında verilmiştir. Ardından araştırmaya ilişkin etik kurul izni için Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na başvurulmuştur. Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu tarafından 14.04.2022 tarih ve 08/14 nolu karar ile araştırmanın etik ilkelere uygun olduğu görüşü bildirilmiştir. Bu görüş doğrultusunda araştırma verilerinin toplanması amacıyla Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanlığı'na başvurularak veri toplama sürecine başlanmıştır.

Araştırmanın verileri 10 Ekim 2022-30 Kasım 2022 tarihleri arasında Sınıf ğretmenliği, Okul ncesi ğretmenliği ve Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans öğrencilerinden ders saatlerinde dersin ğretim elemanından izin alınarak toplanmıştır. Öğrenciler araştırma hakkında bilgilendirilmiş ve öğrencilerden araştırmaya katılmaları ile ilgili onamları alınmıştır.

3.3.1. Veri Toplama Araçları

Araştırmada edinilen veriler Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde yüz yüze şekilde toplanmıştır. Verilere ulaşmada "Demografik Bilgi Formu", "Duygu İfade Etme leği" ve "Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları-ocuk Formu" kullanılmıştır.

3.3.1.1. Demografik Bilgi Formu

Araştırmanın katılımcılarına ait demografik bilgileri belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan formda yaş, cinsiyet, okunan lisans programı ve sınıf, ebeveynlerin birliktelik durumu ile anne babanın eğitim durumları sorulmaktadır.

3.3.1.2. Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları-Çocuk Formu

Arrindell ve diğerleri'nin (1999) tasarladığı ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışmalarını Dirik ve diğerleri (2015) gerçekleştirmişlerdir. Ölçek şu anda yetişkin olan bireylerin çocukken ebeveynlerinin kendilerine yönelik davranışlarını değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Anneye ve babaya ilişkin ayrı değerlendirmelerin bulunduğu ölçek 4'lü Likert tiptedir ve 23 maddeden oluşmaktadır.

Ölçeğin üç alt boyutu bulunmaktadır. İlk alt boyut duygusal sıcaklık alt boyutu 7 maddeden, ikinci alt boyut aşırı koruyuculuk 9 maddeden ve üçüncü alt boyut reddedicilik 7 maddeden meydana gelmektedir. Ölçekte sadece 17. madde ters kodlanmaktadır (Dirik vd., 2015).

Ölçeğin iç tutarlılık katsayıları sırasıyla şöyledir; babanın duygusal sıcaklığı .79, aşırı koruyuculuğu .73 ve reddediciliği .71'dir. Annenin duygusal sıcaklığı .75, aşırı koruyuculuğu .72 ve reddediciliği .64'tür (Dirik vd., 2015). Bu çalışma için annenin duygusal sıcaklığı .80, aşırı koruyuculuğu .79 ve reddediciliği .72 olarak belirlenmiştir. Babanın duygusal sıcaklığı .84, aşırı koruyuculuğu .78 ve reddediciliği .75'tir.

3.3.1.3. Duygu İfade Etme Ölçeği

King ve Emmons'ın (1990) geliştirdiği ölçeğin Kuzucu'nun (2011) çalışmasıyla Türkçe'ye uyarlanması gerçekleştirilmiştir. Ölçek üniversite öğrencilerinin sözlü ve sözsüz şekilde duygularını ne kadar ifade ettiğini belirlemek amacı ile tasarlanmıştır. Toplamda 16 madde olan ölçeğin değerlendirilmesi 7 dereceli likert tipindedir. Ölçekte ters kodlanan

maddeler bulunmaktadır (6. ve 14. maddeler). Ölçekten toplam puan elde edilmekte, puanların yüksekliği duyguları ifade etme eğilimlerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Ölçek üç alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutlardan olumlu duygu ifadesi yedi madde ile varyansın % 14'ünü açıklamaktadır. Diğer alt boyut yakınlık ifadesi ise varyansın % 12'sini açıklamakta ve beş maddesi bulunmaktadır. Son alt boyut negatif duygu ifadesidir. Varyansın % 10'unu açıklayan negatif duygu ifadesi alt boyutu dört maddeden oluşmaktadır. Uyarlama çalışması sonrasında 12. madde tüm faktörlerde yer aldığından ölçekten çıkarılarak nihai madde sayısı 15 olarak belirlenmiştir (Kuzucu, 2011).

Uyarlama çalışmasında olumlu duygu ifadesi alt boyutuna ait içtutarlılık katsayısı .74, yakınlık ifadesi alt boyutuna ait katsayı .63, negatif duygu ifadesi alt boyutunun içtutarlılık katsayısı .67 olarak ölçülmüştür. Toplam puana ait içtutarlılık katsayısı .78 olarak belirlenmiştir (Kuzucu, 2011). Bu çalışmada ise duygu ifade etme ölçeği toplam puanının içtutarlılık katsayısı .71 olarak bulunmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

Bu araştırma için belirlenen değişkenlerden cinsiyet, okunan lisans programı, sınıf düzeyi, anne babanın birliktelik durumu, kardeş sayısı, anne ve babanın eğitim durumu ile algılanan ebeveyn tutumları bağımsız değişken iken, bağımlı değişken olarak duyguları ifade etme eğilimi alınmıştır.

Verilerin işlenmesinde IBM SPSS 22.0 paket programından yararlanılmıştır. Araştırmaya 462 üniversite öğrencisi katılmıştır. Analizlerden önce hatalı giriş ve kayıp veri olup olmadığı incelenmiş herhangi bir soruna rastlanılmamıştır. Verilerin analize uygunluğuna ilişkin uç değerleri belirlemede katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanlar z puana dönüştürülmüş ve 15 katılımcının uç değerlerde olduğu görülmüştür. Normalliği etkilememesi için 15 katılımcıya ait veri analizlere dahil edilmemiş ve analizler 447 üniversite öğrencisi üzerinden yapılmıştır. Normalliğin tespitinde verilere ilişkin mod-medyan değerlerinin birbirine yakınlığı, çarpıklık ve basıklık katsayıları ve histogram grafiği incelenmiş ve veri dağılımlarının normal olduğu gözlenmiştir.

Analiz sürecinde demografik değişkenlerin frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır. Akabinde duygu ifade etme eğilimi ve algılanan ebeveyn tutumlarının

demografik değişkenlere göre anlamlı olarak farklılaşp farklılaşmadığına bakmak için iki grubun bulunduğu durumlarda bağımsız örneklem t-testi ve ikiden fazla grubun var olduğu durumlarda tek yönlü varyans (One-Way ANOVA) analizlerine başvurulmuştur. Tek yönlü varyans analizi sonucunun anlamlı olması halinde varyansların homojenliğine bakılmıştır. Analizlerde varyanslar homojen dağıldığı için Scheffe Testi tercih edilmiştir. Ayrıca duygu ifade etme eğilimi ile algılanan ebeveyn tutumları arasında mevcut ilişkiyi incelemek amacı ile Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı belirlenmiştir. Algılanan anne baba tutumları alt ölçeklerinin duygu ifade etme eğilimini yordayıp yordamadığını saptamak amacıyla Hiyerarşik Regresyon Analizi yapılmıştır. Regresyon analizinden önce yordanan değişken ve yordayıcı değişkenler arasında doğrusal bir ilişkinin varlığı, değişkenler arası çoklu doğrusal bağımlılık bulunmadığı ve çoklu doğrusallık varsayımını Varyans Şişirme Faktörü (VIF) ile Toleransın karşıladığı, verilerin Durbin-Watson değerlerinin 1.5-2.5 aralığında yer aldığı saptanmıştır. Böylece regresyonun tüm varsayımların karşılandığı görülmüştür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölüm araştırmanın katılımcılarının sahip olduğu demografik özellikler ile anne baba tutumu ve duygu ifade etme eğilimi arasındaki ilişkilerin incelendiği t-testi ve tek yönlü varyans analizi bulgularını, anne baba tutumu ve duygu ifade etme eğilimi arasındaki korelasyonel ilişkiyi ve anne baba tutumlarının duygu ifade etme eğilimini yordayıp yordamadığını test eden Hiyerarşik Regresyon Analizi bulgularını içermektedir.

4.1. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Anne Baba Tutumları ve Duygu İfade Etme Eğilimi Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına Ait Bulgular

Algılanan anne baba tutumları ile duygu ifade etme eğilimi puanlarında cinsiyete göre anlamlı farklılaşmanın varlığını tespit etmek için verilere t-testi analizi uygulanmış ve bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumları ile duygu ifade etme eğilimi puanlarının cinsiyete göre incelenmesi

Değişkenler	Cinsiyet	N	\bar{X}	S.S.	t	p
Anne Duygusal Sıcaklık	Kadın	375	20.59	4.27	.973	.331
	Erkek	72	20.06	3.73		
Anne Aşırı Koruyuculuk	Kadın	375	20.28	5.30	1.745	.082
	Erkek	72	19.11	4.72		
Anne Reddedicilik	Kadın	375	9.67	2.82	.561	.575
	Erkek	72	9.47	2.44		
Baba Duygusal Sıcaklık	Kadın	375	18.82	5.05	.530	.596
	Erkek	72	18.48	4.36		
Baba Aşırı Koruyuculuk	Kadın	375	19.08	5.22	2.695	.008*
	Erkek	72	17.58	4.12		
Baba Reddedicilik	Kadın	375	9.61	3.10	.035	.972
	Erkek	72	9.59	2.57		
Duygu İfade Etme	Kadın	375	75.52	10.56	2.616	.009*
	Erkek	72	71.87	12.20		

*p <.01

Tablo 2'ye göre algılanan anne baba tutumları alt boyutları olan annenin duygusal sıcaklığı, aşırı koruyuculuğu ve reddediciliği, babanın duygusal sıcaklığı ve reddediciliği puanlarının cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p > .05$). Baba aşırı koruyuculuk puanlarının ise cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür ($p < .01$). Kadınların algıladıkları baba aşırı koruyuculuğunun ($\bar{X} = 19.08$), erkeklerin algıladıkları baba aşırı koruyuculuğundan ($\bar{X} = 17.58$) daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Tablo 2'ye göre duygu ifade etme eğilimi puanları ise cinsiyet açısından anlamlı şekilde farklılaşmıştır ($p < .01$). Kadın katılımcıların duygu ifade etme eğilimlerinin ($\bar{X} = 75.52$), erkek katılımcılara göre ($\bar{X} = 71.87$) daha yüksek olduğu görülmüştür.

4.2. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Anne Baba Tutumları ve Duygu İfade Etme Eğilimi Puanlarının Okudukları Lisans Programına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına Yönelik Bulgular

Algılanan anne baba tutumları ve duygu ifade etme eğilimi puanlarında öğrencilerin okudukları lisans programına göre anlamlı farklılık bulunup bulunmadığını saptamak amacıyla verilere tek yönlü varyans analizi uygulanmış ve Tablo 3 ve devamında ulaşılan sonuçlar gösterilmiştir.

Tablo 3

Üniversite öğrencilerinin algılanan anne baba tutumları ile duygu ifade etme eğilimi puanlarının okudukları lisans programına göre incelenmesi

Değişkenler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Anne Duygusal Sıcaklık	Gruplararası	18.303	2	9.151	.519	.596
	Gruplarıçi	7835.402	444	17.647		
	Toplam	7853.705	446			
Anne Aşırı Koruyuculuk	Gruplararası	60.650	2	30.325	1.109	.331
	Gruplarıçi	12143.404	444	27.350		
	Toplam	12204.054	446			
Anne Reddeticilik	Gruplararası	17.159	2	8.579	1.123	.326
	Gruplarıçi	3391.853	444	7.639		
	Toplam	3409.011	446			

* $p < .05$

Tablo 3'ün devamı

Değişkenler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Baba Duygusal Sıcaklık	Gruplararası	71.474	2	35.737	1.463	.233
	Gruplarıçi	10847.793	444	24.432		
	Toplam	10919.266	446			
Baba Aşırı Koruyuculuk	Gruplararası	179.670	2	89.835	3.504	.031*
	Gruplarıçi	11382.052	444	25.635		
	Toplam	11561.723	446			
Baba Reddedicilik	Gruplararası	40.496	2	20.248	2.225	.109
	Gruplarıçi	4039.992	444	9.099		
	Toplam	4080.488	446			
Duygu İfade Etme	Gruplararası	95.537	2	47.768	.400	.671
	Gruplarıçi	53058.709	444	119.502		
	Toplam	53154.246	446			

Algılanan anne baba tutumlarının alt boyutlarını oluşturan annenin duygusal sıcaklığı, aşırı koruyuculuğu ve reddediciliği, babanın duygusal sıcaklığı ve reddediciliği puanlarında lisans programlarına göre anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır ($p > .05$). Baba aşırı koruyuculuk puanlarında ise üniversite öğrencilerinin okudukları lisans programlarına göre anlamlı bir farklılaşmanın olduğu gözlenmiştir ($p < .05$). Fakat bu anlamlı farklılaşmanın hangi programlar arasında bulunduğunu ortaya koymak amacıyla uygulanan Scheffe testi programlar arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığını ortaya koymuştur ($p > .05$). Ayrıca Tablo 3'ün devamına göre öğrencilerinin okudukları lisans programları öğrencilerin duygu ifade etme eğilimlerinde anlamlı bir farklılaşma oluşturmamıştır ($p > .05$).

4.3. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Anne Baba Tutumları ve Duygu İfade Etme Eğilimi Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına Yönelik Bulgular

Algılanan anne baba tutumları ve duygu ifade etme eğilimi puanlarında katılımcıların sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık bulunup bulunmadığını tespit etmede tek yönlü varyans analizi gerçekleştirilmiş ve Tablo 4'te sonuçlar gösterilmiştir.

Tablo 4

Üniversite öğrencilerinin algılanan anne baba tutumları ile duygu ifade etme eğilimi puanlarının sınıf düzeyine göre incelenmesi

Değişkenler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Gruplararası Anlamlı Fark
Anne Duygusal Sıcaklık	Gruplararası	51.589	3	17.196	.976	.404	
	Gruplarıçi	7802.116	443	17.612			
	Toplam	7853.705	446				
Anne Aşırı Koruyuculuk	Gruplararası	191.687	3	63.896	2.356	.071	
	Gruplarıçi	12012.367	443	27.116			
	Toplam	12204.054	446				
Anne Reddedicilik	Gruplararası	3.137	3	1.046	.136	.939	
	Gruplarıçi	3405.875	443	7.688			
	Toplam	3409.011	446				
Baba Duygusal Sıcaklık	Gruplararası	33.866	3	11.289	.459	.711	
	Gruplarıçi	10885.400	443	24.572			
	Toplam	10919.266	446				
Baba Aşırı Koruyuculuk	Gruplararası	200.924	3	66.975	2.612	.051	
	Gruplarıçi	11360.799	443	25.645			
	Toplam	11561.723	446				
Baba Reddedicilik	Gruplararası	1.493	3	.498	.054	.983	
	Gruplarıçi	4078.995	443	9.208			
	Toplam	4080.488	446				
Duygu İfade Etme	Gruplararası	126.310	3	42.103	.352	.788	
	Gruplarıçi	53027.936	443	119.702			
	Toplam	53154.246	446				

Algılanan anne baba tutumlarının alt boyutlarına ilişkin annenin duygusal sıcaklığı, aşırı koruyuculuğu ve reddediciliği, babanın duygusal sıcaklığı, aşırı koruyuculuğu ve reddediciliği puanlarında sınıf düzeyine göre anlamlı bir farka rastlanmamıştır ($p > .05$). Ayrıca öğrencilerin duygu ifade etme ölçeği puanlarının sınıf düzeyine göre farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p > .05$).

4.4. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Anne Baba Tutumları ve Duygu İfade Etme Eğilimi Puanlarının Anne Baba Birliktelik Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına Yönelik Bulgular

Algılanan anne baba tutumları ve duygu ifade etme eğilimi puanlarında anne baba birliktelik durumu açısından anlamlı farklılık olup olmadığını saptamada tek yönlü varyans yapılmış ve bulgular Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5.

Üniversite öğrencilerinin algılanan anne baba tutumları ile duygu ifade etme eğilimi puanlarının anne baba birliktelik durumuna göre incelenmesi

Değişkenler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Gruplararası Anlamlı Fark
Anne Duygusal Sıcaklık	Gruplararası	34.997	2	17.498	.994	.371	
	Gruplariçi	7818.708	444	17.610			
	Toplam	7853.705	446				
Anne Aşırı Koruyuculuk	Gruplararası	63.076	2	31.538	1.153	.317	
	Gruplariçi	1214.977	444	27.345			
	Toplam	12204.054	446				
Anne Reddedicilik	Gruplararası	69.100	2	34.550	4.593	.011**	1-2
	Gruplariçi	3339.911	444	7.522			
	Toplam	3409.011	446				
Baba Duygusal Sıcaklık	Gruplararası	443.310	2	221.655	9.394	.000*	1-2
	Gruplariçi	10475.956	444	23.594			
	Toplam	10919.266	446				
Baba Aşırı Koruyuculuk	Gruplararası	52.242	2	26.121	1.008	.366	
	Gruplariçi	11509.480	444	25.922			
	Toplam	11561.723	446				
Baba Reddedicilik	Gruplararası	119.090	2	59.545	6.674	.001*	1-2
	Gruplariçi	3961.398	444	8.922			
	Toplam	4080.488	446				
Duygu İfade Etme	Gruplararası	460.719	2	230.360	1.941	.145	
	Gruplariçi	52693.527	444	118.679			
	Toplam	53154.246	446				

* $p < .001$, ** $p < .01$, 1: Birlikte, 2: Boşanmış, 3: Vefat Etmiş

Algılanan anne baba tutumlarının alt boyutları annenin duygusal sıcaklığı, annenin ve babanın aşırı koruyuculuğu puanlarında anne baba birliktelik durumu açısından anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir ($p > .05$). Anne reddedicilik, baba duygusal sıcaklık ve baba reddedicilik puanları ile katılımcıların anne baba birliktelik durumlarına göre ise anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($p < .001$, $p < .01$). Bu anlamlı farkın hangi anne baba birliktelik durumuna ait olduğunu tespit etmede uygulanan Scheffe testi sonucu anne babanın birlikteliği ile boşanmış olma arasında anlamlı bir farklılaşma göstermiştir ($p < .05$). Anne babası birlikte yaşayan üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne reddedicilik puanlarının ($\bar{X} = 9.50$), anne babası boşanmış olan öğrencilerden ($\bar{X} = 10.93$) daha düşük olduğu görülmüştür. Anne babası birlikte yaşayan üniversite öğrencilerinin algıladıkları baba duygusal sıcaklık puanlarının ($\bar{X} = 19.05$), anne babası boşanmış olan öğrencilerden ($\bar{X} = 15.06$) daha yüksek olduğu görülmüştür. Anne babası birlikte yaşayan üniversite

öğrencilerinin algıladıkları baba reddedicilik puanlarının ($\bar{X} = 9.43$), anne babası boşanmış olan öğrencilerden ($\bar{X} = 11.36$) daha düşük olduğu saptanmıştır. Tablo 5'e göre duygu ifade etme ölçeği puanlarının ise katılımcıların anne baba birliktelik durumları açısından anlamlı bir farklılaşma göstermediği gözlenmiştir ($p > .05$).

4.5. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Anne Baba Tutumları ve Duygu İfade Etme Eğilimi Puanlarının Kardeş Sayısına Göre Farklaşıp Farklaşmadığına Yönelik Bulgular

Algılanan anne baba tutumları ve duygu ifade etme eğilimi puanlarında kardeş sayısına göre anlamlı şekilde farklılığın varlığı tek yönlü varyans analizi ile değerlendirilmiş ve bulgular Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6

Üniversite öğrencilerinin algılanan anne baba tutumları ile duygu ifade etme eğilimi puanlarının kardeş sayısına göre incelenmesi

Değişkenler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Gruplararası Anlamlı Fark
Anne Duygusal Sıcaklık	Gruplararası	278.594	3	92.865	5.431	.001*	1-3, 1-4
	Gruplariçi	7575.111	443	17.100			
	Toplam	7853.705	446				
Anne Aşırı Koruyuculuk	Gruplararası	117.240	3	39.080	1.432	.233	
	Gruplariçi	12086.814	443	27.284			
	Toplam	12204.054	446				
Anne Reddedicilik	Gruplararası	28.133	3	9.378	1.229	.299	
	Gruplariçi	3380.879	443	7.632			
	Toplam	3409.011	446				
Baba Duygusal Sıcaklık	Gruplararası	61.634	3	20.545	.838	.473	
	Gruplariçi	10857.632	443	24.509			
	Toplam	10919.266	446				
Baba Aşırı Koruyuculuk	Gruplararası	61.680	3	20.560	.792	.499	
	Gruplariçi	11500.043	443	25.959			
	Toplam	11561.723	446				
Baba Reddedicilik	Gruplararası	60.833	3	20.278	2.235	.084	
	Gruplariçi	4019.655	443	9.074			
	Toplam	4080.488	446				
Duygu İfade Etme	Gruplararası	271.845	3	90.615	.759	.518	
	Gruplariçi	52882.401	443	119.373			
	Toplam	53154.246	446				

* $p < .01$, 1:Tek çocuk, 2:İki kardeş, 3:Üç kardeş, 4:Dört kardeş

Algılanan anne baba tutumlarının alt boyutları annenin aşırı koruyuculuğu ve reddediciliği, babanın duygusal sıcaklığı, aşırı koruyuculuğu ve reddediciliği puanlarında kardeş sayısı açısından anlamlı bir farklılaşma saptanmamıştır ($p > .05$). Yalnızca anne duygusal sıcaklığı kardeş sayısı açısından anlamlı bir farklılık göstermiştir ($p < .01$). Bu anlamlı farklılığın hangi kardeş sayıları arasında meydana geldiğini saptamak için yapılan Scheffe testi ise tek çocuk ile üç ve dört kardeşe sahip olma arasında anlamlı bir farklılaşma ortaya koymuştur ($p < .05$). Tek çocuk olan üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne duygusal sıcaklık puanlarının ($\bar{X} = 22.54$), üç kardeş ($\bar{X} = 19.95$) ve dört kardeş ($\bar{X} = 19.46$) olanlardan daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Tablo 6'ya göre duygu ifade etme eğilimi puanlarında ise katılımcıların kardeş sayılarına göre anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır ($p > .05$).

4.6. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Anne Baba Tutumları ve Duygu İfade Etme Eğilimi Puanlarının Annenin Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına Yönelik Bulgular

Algılanan anne baba tutumları ve duygu ifade etme eğilimi puanlarında annenin eğitim düzeyine göre anlamlı farklılığın varlığını tespit etmede tek yönlü varyans analizi yapılmış ve bulgular Tablo 7 ve devamında gösterilmiştir.

Tablo 7

Üniversite öğrencilerinin algılanan anne baba tutumları ile duygu ifade etme eğilimi puanlarının annenin eğitim düzeyine göre incelenmesi

Değişkenler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Gruplararası Anlamlı Fark
Anne Duygusal Sıcaklık	Gruplararası	155.722	3	51.907	2.987	.031*	
	Gruplariçi	7697.983	443	17.377			
	Toplam	7853.705	446				
Anne Aşırı Koruyuculuk	Gruplararası	127.614	3	42.538	1.560	.198	
	Gruplariçi	12076.440	443	27.261			
	Toplam	12204.054	446				
Anne Reddedicilik	Gruplararası	14.752	3	4.917	.642	.588	
	Gruplariçi	3394.259	443	7.662			
	Toplam	3409.011	446				

* $p < .05$, 1:İlkokul, 2:Ortaokul, 3:Lise, 4:Üniversite

Tablo 7'nin devamı

Değişkenler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Gruplararası Anlamlı Fark
Baba Duygusal Sıcaklık	Gruplararası	62.724	3	20.908	.853	.465	
	Gruplariçi	10856.543	443	24.507			
	Toplam	10919.266	446				
Baba Aşırı Koruyuculuk	Gruplararası	46.258	3	15.419	.593	.620	
	Gruplariçi	11515.465	443	25.994			
	Toplam	11561.723	446				
Baba Reddedicilik	Gruplararası	16.548	3	5.516	.601	.614	
	Gruplariçi	4063.940	443	9.174			
	Toplam	4080.488	446				
Duygu İfade Etme	Gruplararası	171.125	3	57.042	.477	.698	
	Gruplariçi	52983.121	443	119.601			
	Toplam	53154.246	446				

Tablo 7 ve devamında görüldüğü gibi algılanan anne baba tutumlarının alt boyutları annenin aşırı koruyuculuğu ve reddediciliği, babanın duygusal sıcaklığı, aşırı koruyuculuğu ve reddediciliği puanlarında annenin eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılaşma belirlenmemiştir ($p > .05$). Algılanan anne baba tutumları alt boyutlarından yalnızca anne duygusal sıcaklığının üniversite öğrencilerinin anne eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaştığı gözlenmiştir ($p < .05$). Fakat bu anlamlı farkın hangi anne eğitim düzeylerinden kaynaklandığını belirlemede uygulanan Scheffe testi sonucunda eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı belirlenmiştir ($p > .05$). Katılımcıların duygu ifade etme eğilimi puanlarında da anne eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır ($p > .05$).

4.7. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Anne Baba Tutumları ve Duygu İfade Etme Eğilimi Puanlarının Babanın Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşma Farklılaşmadığına Yönelik Bulgular

Algılanan anne baba tutumları ve duygu ifade etme puanlarında babanın eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık bulunup bulunmadığını saptamada tek yönlü varyans analizi yapılmış ve bulgular Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8

Üniversite öğrencilerinin algılanan anne baba tutumları ile duygu ifade etme eğilimi puanlarının babanın eğitim düzeyine göre incelenmesi

Değişkenler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Anne Duygusal Sıcaklık	Gruplararası	27.555	3	9.185	.520	.669
	Gruplariçi	7826.150	443	17.666		
	Toplam	7853.705	446			
Anne Aşırı Koruyuculuk	Gruplararası	76.406	3	25.469	.930	.426
	Gruplariçi	12127.647	443	27.376		
	Toplam	12204.054	446			
Anne Reddedicilik	Gruplararası	12.968	3	4.323	.564	.639
	Gruplariçi	3396.043	443	7.666		
	Toplam	3409.011	446			
Baba Duygusal Sıcaklık	Gruplararası	95.538	3	31.846	1.303	.273
	Gruplariçi	10823.728	443	24.433		
	Toplam	10919.266	446			
Baba Aşırı Koruyuculuk	Gruplararası	7.414	3	2.471	.095	.963
	Gruplariçi	11554.308	443	26.082		
	Toplam	11561.723	446			
Baba Reddedicilik	Gruplararası	12.081	3	4.027	.438	.726
	Gruplariçi	4068.407	443	9.184		
	Toplam	4080.488	446			
Duygu İfade Etme	Gruplararası	288.735	3	96.245	.807	.491
	Gruplariçi	52865.511	443	119.335		
	Toplam	53154.246	446			

* $p < .05$

Sonuçlar baba eğitiminin hem anneden hem de babadan algılanan duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilikte anlamlı olarak farklılık oluşturmadığını göstermiştir ($p > .05$). Tablo 8'e göre duygu ifade etme eğilimi puanları da üniversite öğrencilerinin baba eğitim düzeyi açısından farklı bulunmamıştır ($p > .05$).

4.8. Algılanan Anne Baba Tutumları ve Duygu İfade Etme Eğilimi Arasındaki Korelasyon Analizine İlişkin Bulgular

Araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenleri arasındaki ilişkileri belirlemek amacı ile Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı bulunmuş ve Tablo 9'da analiz sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 9

Algılanan anne baba tutumları ile duygu ifade etme eğilimi arasındaki korelasyon katsayıları

Değişkenler	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Duygu İfade Etme Eğilimi	.217**	.080	.014	.130**	.081	.038

$p < .01$ 1.Anne Duygusal Sıcaklık, 2.Anne Aşırı Koruyuculuk, 3.Anne Reddedicilik, 4.Baba Duygusal Sıcaklık, 5.Baba Aşırı Koruyuculuk, 6.Baba Reddedicilik

Tablo 9 incelendiğinde üniversite öğrencilerinin duygu ifade etme eğilimleri anne baba tutumlarından annenin duygusal sıcaklığı ($r = .217, p < .01$) ve babanın duygusal sıcaklığı ($r = .130, p < .01$) ile anlamlı bir ilişki göstermiştir. İlişkiler pozitif yönde ve düşük düzeyde bulunmuştur.

4.9. Algılanan Anne Baba Tutumlarının Duygu İfade Etme Eğilimlerini Yordamasına İlişkin Bulgular

Algılanan anne baba tutumlarının duygu ifade etme eğilimlerini ne derecede yordadığını belirlemek amacıyla hiyerarşik regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Hiyerarşik regresyon analizini uygulamadan önce regresyon varsayımları gözden geçirilmiş ve verilerin gerekli koşullara sahip olduğu belirlenmiştir. Hiyerarşik regresyon analizine duygu ifade etme eğilimi ile anlamlı korelasyon ilişkisi bulunan anne duygusal sıcaklık ve baba duygusal sıcaklık alt boyutları dahil edilmiş ve bulgular Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10

Hiyerarşik Regresyon Analizine Ait Bulgular

Model	Değişkenler	R	R ²	ΔR^2	β	t	F
1	Sabit	.217	.047	.045		25.140*	21.996*
	Anne Duygusal Sıcaklık				.217	4.690*	
2	Sabit	.220	.048	.044		25.088*	11.264*
	Anne Duygusal Sıcaklık				.252	3.833*	
	Baba Duygusal Sıcaklık				-.049	-.744	

$p < .001$

Hiyerarşik regresyon analizi öncesi anne baba tutumları alt boyutları ile duygu ifade etme eğilimi arasındaki korelasyon ilişkileri incelendiğinde anne duygusal sıcaklık alt boyutu ve baba duygusal sıcaklık alt boyutunun duygu ifade etme eğilimleri ile ilişkili olduğu görülmüştür. Bunun üzerine duygu ifade etme eğilimleri ile en yüksek düzeyde ilişkisi olan anne duygusal sıcaklık modele birinci blokta, daha düşük ilişkisi olan baba duygusal sıcaklık modele ikinci blokta eklenmiştir. Tablo 10 incelendiğinde modele ilk blokta algılanan anne baba tutumları alt boyutlarından anne duygusal sıcaklık alt boyutu dahil edilmiş ve modele yaptığı katkı anlamlı bulunmuştur ($p < .001$). Anne duygusal sıcaklığının duygu ifade etme eğilimini anlamlı ve pozitif şekilde yordadığı bulunmuş ($\beta = .217$) ve varyansın % 4.7'sini açıkladığı belirlenmiştir ($R^2 = .047$).

Modele ikinci blokta baba duygusal sıcaklığı dahil edilmiş ve baba duygusal sıcaklığının modele yaptığı katkı anlamlı bulunmuştur ($p < .001$). Baba duygusal sıcaklığının duygu ifade etme eğilimini yordadığı gözlenmiştir ($\beta = .252$). İkinci blokta baba duygusal sıcaklık ve anne duygusal sıcaklık alt boyutlarının birlikte varyansın % 4.8'ini açıkladığı görülmüştür ($R^2 = .048$).

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölüm içerisinde araştırmanın verilerinin işlenmesi ile ulaşılan bulgular alanyazın ışığında daha önceki araştırmalar ile ilişkilendirilerek tartışılmıştır. Ayrıca tartışma sonrası edinilen sonuçlar ve önerilere de yer verilmiştir.

5.1. Tartışma

Bu başlık altında araştırmada katılımcıların algılanan anne baba tutumlarının ve duygu ifade etme eğilimlerinin bazı değişkenler açısından ulaşılan bulguları ve aralarındaki ilişkiye ilişkin bulgular alanyazın ışığında tartışılmıştır.

5.1.1. Algılanan Anne Baba Tutumları ile Duygu İfade Etme Eğilimi Değişkenlerinin Cinsiyete Göre İncelenmesine Ait Bulguların Tartışması

Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde algılanan anne baba tutumlarından babanın aşırı koruyuculuk puanlarının kadınlarda daha yüksek ve anlamlı olduğu belirlenmiştir. Kadınların erkeklere göre babalarından daha fazla koruyuculuk algıladıkları söylenebilir. Bu tutumun ise kadınlara sosyokültürel bir bakış açısıyla kız çocuklarının korunmaya muhtaç olduğu algısının bir yansıması olduğu ifade edilebilir. Algılanan ebeveyn tutumlarının diğer alt boyutlarında ise cinsiyet açısından anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır.

Araştırmada algılanan ebeveyn tutumları alt boyutu aşırı koruyuculukla ilgili sonucu alanyazın ile kısmen benzerlik göstermektedir. Örneğin, Sezer ve Yıldırım'ın (2018) üniversite öğrencileri ile yürüttükleri çalışmada erkeklerin ebeveynlerini aşırı koruyucu algıladıkları, kadınların ise daha demokratik algıladıkları belirlenmiştir. Bu araştırmada ise bu sonucun tam tersi bulunmuştur. Dokuyan (2016) ise ergenlik dönemindeki erkeklerin ebeveynlerini izin verici olarak algıladıklarını, kızların ise aşırı koruyucu olarak algıladıklarını belirlemiştir. Bu sonuç araştırmanın bulgusu ile benzerlik göstermektedir. Bu araştırmada cinsiyet demografik değişkeni ile algılanan ebeveyn tutumlarının diğer alt boyutları ile anlamlı bir farklılaşmasının olmaması ise hem

Çetinkaya'nın (2019) lise öğrencileri ile yaptığı araştırma ile hem de Biricik'in (2011) üniversite öğrencileri ile yürüttüğü araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Gerlsma ve diğerlerinin (1991) yürüttükleri araştırmada erkeklerin anne babalarından daha fazla aşırı koruyuculuk algıladıklarını ortaya koymuştur. Bu çalışmada ise kadınların daha fazla aşırı koruyuculuk algılamasının nedeninin kültürel farklar olduğu söylenebilir. Araştırma bulgularının alanyazın ile kısmen benzerlik göstermesinin nedeni örneklem gruplarının farklılığı ve kadın ve erkek katılımcıların oranı olduğu ileri sürülebilir. Ayrıca sosyokültürel farklılıklar da daha önceki çalışmalar ile kısmi benzerliklerin olmasına neden olmuş olabilir.

Araştırmanın bir diğer değişkeni olan duygu ifade etme eğiliminde cinsiyet açısından anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır. Anlamlı farklılaşmada kadınların duygu ifade etme puanlarının erkeklerden daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Bu bulguya göre üniversite öğrencisi kadınların duygu ifade etme eğilimlerinin erkeklerden daha yüksek düzeyde bulunduğu ifade edilebilir.

Duygu ifade etme ile cinsiyet arasındaki ilişkide elde edilen bulgu Varol'un (2018) psikoterapi eğitimi alan bireyler ile yaptığı araştırma bulgusu ile benzerlik göstermektedir. Varol (2018) psikoterapi eğitimi alan kadın ve erkeklerin duygu ifade etmelerini incelemiş ve kadınların duygularını daha kolay ifade ettiklerini bulmuştur. Benzer olarak Ekşi ve diğerleri (2020) üniversite öğrencilerinde kızların duygularını erkeklere göre daha kolay ifade edebildiğini belirlemiştir. Ancak Kuyumcu'nun (2011) üniversite öğrencileriyle yürüttüğü araştırma sonucunda duygu ifade etmenin cinsiyetle ilişkisinde anlamlı bir farklılaşma tespit edilmemiştir. Alan yazındaki bu bilgiler ve araştırma bulgusu ışığında kadınların duygularını ifade etmesinin erkeklere göre daha kolay olmasının sebebi kadınların duygusal hassasiyetlerinin daha fazla olması, erkeklerin duygularını belli etmemesi gerektiğinin yansıtıldığı bir sosyokültürel ortamda yetişmesi olabilir.

5.1.2. Algılanan Anne Baba Tutumları ile Duygu İfade Etme Eğilimi Değişkenlerinin Okunan Lisans Programına Göre İncelenmesine Ait Bulguların Tartışması

Araştırma değişkenlerinden algılanan anne baba tutumlarının alt boyutu baba aşırı koruyuculuk üniversite öğrencilerinin devam ettikleri lisans programı açısından anlamlı bir

farklılık göstermiştir. Ancak algılanan anne baba tutumlarının diğer alt boyutlarının devam edilen program açısından anlamlı bir farklılaşma göstermediği belirlenmiştir.

Alanyazın incelendiğinde üniversitede eğitim görülen program ile anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalışan araştırmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Aydın'ın (2019) yürüttüğü araştırmada okul türlerinin algılanan anne baba tutumlarında anlamlı bir farklılaşma oluşturmadığı bulunmuştur. Aynı şekilde Bülbül'ün (2014) araştırması da devam edilen bölümler açısından anne baba tutumlarında anlamlı bir farklılaşma bulunmadığını ortaya koymuştur. Alanyazındaki bu bulgular baba aşırı koruyuculuk hariç algılanan ebeveyn tutumlarının diğer alt boyutlarının devam edilen bölüm ile farklılaşmasına benzerlik göstermektedir. Baba aşırı koruyuculuk alt boyutunun puanlarının okunan lisans programına göre anlamlı bir farklılaşma göstermemesinin sebebi ise araştırmaya katılan kadınların sayısının fazla olmasından kaynaklanmış olabilir. Bu araştırmada aynı şekilde cinsiyet değişkeninde de baba aşırı koruyuculuğunun kadınlar tarafından daha fazla algılandığı belirlenmiştir. Buna bağlı olarak araştırma kapsamına dahil edilen lisans programlarında kadın öğrencilerin sayısının fazla olması bu bulguyu etkilemiştir denilebilir.

Araştırmanın bir diğer değişkeni olan duygu ifade etme eğilimi üniversite öğrencilerinin devam ettiği lisans programı açısından anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Alanyazın incelendiğinde bu değişkenlerin daha önce araştırma konusu olarak incelenmediği görülmüştür. Bu yüzden duygu ifade etme eğilimi ve okunan lisans programı arasındaki ilişkinin tartışılması sınırlı kalmıştır.

5.1.3. Algılanan Anne Baba Tutumları ile Duygu İfade Etme Eğilimi Değişkenlerinin Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesine Ait Bulguların Tartışması

Bu araştırmada algılanan anne baba tutumlarının alt boyutlarında üniversite eğitimine devam eden öğrencilerin sınıf düzeyleri açısından anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır. Alanyazındaki bir çok araştırma bu bulguyu destekler niteliktedir. Bülbül (2014) ergenler ile yürüttüğü çalışmada sınıf düzeyinin algılanan ebeveyn tutumlarını etkilemediğini bulmuştur. Eftekin (2015) ise lise öğrencilerinde 11. ve 12. sınıf düzeyinin otoriter tutumla ilişkisini belirlemiştir. Yine benzer şekilde Özyürek ve Özkan (2015) sınıf düzeyine göre algılanan ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir farklılaşma belirlememiştir.

Bu durumun en önemli nedeni sınıf düzeyi ne olursa olsun bireyin ebeveyn tutumlarını algılamasında çocukluk hatıralarının oynadığı önemli rol olabilir.

Araştırmanın diğer bir değişkeni olan duygu ifade etme eğiliminin sınıf düzeyine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Araştırmanın bu bulgusu alanyazında var olan çok az çalışma ile benzerlik göstermektedir. Ekşi (2020) üniversite öğrencilerinin sınıf düzeyi ve yaşı ile duygu ifade etme eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığını belirlemiştir. Yine bir başka çalışmada Sevinç (2019) duygu ifade etmenin sınıf düzeyine göre farklılaşmadığını bulmuştur.

5.1.4. Algılanan Anne Baba Tutumları ile Duygu İfade Etme Eğilimi Değişkenlerinin Anne Babanın Birliktelik Durumuna Göre İncelenmesine Ait Bulguların Tartışması

Araştırma sonucunda algılanan ebeveyn tutumları alt boyutlarından anne reddediciliğinin, baba reddediciliğinin ve baba duygusal sıcaklığının anne babanın birliktelik durumlarına göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Bulgular incelendiğinde boşanmış ebeveynlerde hem anne hem baba için algılanan reddedicilik puanlarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Baba duygusal sıcaklık puanları ise anne babası birlikte yaşayan üniversite öğrencilerinde daha yüksektir. Algılanan ebeveyn tutumlarının diğer alt boyutları olan annenin duygusal sıcaklığı, annenin aşırı koruyuculuğu ve babanın aşırı koruyuculuğunun anne babanın birliktelik durumlarına göre farklılaşmadığı görülmüştür. Anne ve baba reddedicilik puanlarının boşanmış ailelerde büyüyen öğrencilerde daha yüksek olmasının sebebi bu öğrencilerin boşanma süreci ve sonrasında yaşadığı psikolojik yaşantılar olabilir. Sosyokültürel olarak boşanma sürecinin zor bir dönem olmasından dolayı anne ya da baba ile sağlıklı bir ilişkinin kurulamamış olması ihtimaldir. Baba duygusal sıcaklık puanlarının anne baba birlikte yaşayan üniversite öğrencilerinde yüksek olmasının nedeni de bu öğrencilerin birliktelik atmosferi ile büyümüş olmasından kaynaklanmış olabilir.

Alanyazın incelendiğinde Koçak ve diğerleri (2019) annesi boşanmış ve boşanmak üzere olan çocukların ebeveynlerini aşırı koruyucu olarak algıladıklarını ortaya koymuştur. Pires ve Martins (2021) ise boşanmış ve boşanmak üzere olan ebeveynlerin daha otoriter tutumlara sahip olduğunu belirlemiştir. Alanyazındaki bu bulguların araştırmanın sonuçları ile kısmen benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmanın bir diğer değişkeni olan duygu ifade etme eğiliminin anne babanın birliktelik durumuna göre anlamlı olarak farklılaşmadığı gözlenmiştir. Alanyazın incelendiğinde anne babası boşanmış bireylerin daha fazla duygu ifade etme eğiliminde oldukları görülmektedir (Sevinç, 2019). Ancak bu araştırmada duygu ifade etme ile anne babanın birliktelik durumu arasında farklılaşma olmamasının sebebi çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin anne babalarının çoğunluğunun birlikte yaşamakta olmasıdır. Bu bulgu alanyazın ile örtüşmemektedir. Alanyazın incelendiğinde Sevinç (2019) anne babası boşanmış olan öğrencilerin daha fazla duygu ifade etme eğiliminde olduklarını belirlemiştir. Bu araştırma dışında alanyazında başka çalışmaya rastlanmadığı için tartışma sınırlı kalmıştır.

5.1.5. Algılanan Anne Baba Tutumları ile Duygu İfade Etme Eğilimi Değişkenlerinin Kardeş Sayısına Göre İncelenmesine Ait Bulguların Tartışması

Algılanan ebeveyn tutumları alt boyutu anne duygusal sıcaklığında kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılaşma olduğu saptanmıştır. Farklılaşmanın hangi gruplar arasında bulunduğunu saptamada yapılan analiz sonucunda tek çocukların algıladıkları anne duygusal sıcaklık puanı üç ve dört kardeşe sahip öğrencilerin puanına göre daha yüksek bulunmuştur. Bu durum annelerin tek çocuğa yönelik ilgi ve şefkatini göstermesinde daha rahat olmasından kaynaklanmış olabilir. Üç ve dört çocuğa sahip annelerin duygusal sıcaklık göstermesinin ise çocuk sayısının fazla olmasından dolayı azaldığı düşünülmektedir.

Alanyazın incelendiğinde araştırmanın bulgularına benzer ve farklı sonuçların var olduğu görülmüştür. Erzeybek (2015) çalışmasında demokratik ve otoriter anne baba tutumu arasında kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını, aşırı koruyucu anne baba tutumlarının üç ve daha fazla kardeşe sahip öğrenciler ile anlamlı şekilde farklılaştığını belirlemiştir. Üniversite öğrencileri ile yürütülen bir başka çalışmada ise kardeş sayısı arttıkça algılanan demokratik anne baba tutumlarında düşüş olduğu bulunmuştur (Sezer ve Yıldırım, 2018). Aktaş (2011) ise ergenlerin kardeş sayılarının artması ile algıladıkları demokratik tutum arasında negatif yönlü bir ilişki belirlemiştir. Duygusal sıcaklık ile yakın ilişkide olan demokratik anne baba tutumu ile ilgili yapılan araştırmaların sonuçları bu araştırmanın kardeş sayısı bulguları ile benzerlik göstermektedir.

Araştırmanın bir başka değişkeni olan duygu ifade etme eğiliminin kardeş sayısına göre anlamlı olarak farklılaşmadığı saptanmıştır. Alanyazında kardeş sayısı ile duygu ifade etme arasındaki ilişkiye dair araştırma sonuçlarına rastlanmadığından tartışma sınırlı kalmaktadır.

5.1.6. Algılanan Anne Baba Tutumları ile Duygu İfade Etme Değişkenlerinin Annenin Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesine Ait Bulguların Tartışması

Araştırmanın bulgularına göre algılanan anne baba tutumu alt boyutu anne duygusal sıcaklığının annenin eğitim düzeyi yönünden anlamlı olarak farklılaştığı belirlenmiştir. Annenin eğitim düzeyi arttıkça çocuğuna yönelik duygusal sıcaklığı gösterme düzeyi artmaktadır. Bu açıdan kadınların eğitim düzeyinin yükselmesinin çocukları ile kuracağı iletişim ve ilişkinin kalitesini arttıracığı söylenebilir. Algılanan anne baba tutumlarının diğer alt boyutları olan annenin aşırı koruyuculuğunun ve reddediciliğinin, babanın duygusal sıcaklığının, reddediciliğinin ve aşırı koruyuculuğunun annenin eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılaşma göstermediği saptanmıştır.

Alanyazında araştırmanın algılanan anne baba tutumları alt boyutlarından anne duygusal sıcaklığının annenin eğitim düzeyine göre farklılaşması ile kısmen benzerlikler bulunduğu görülmüştür. Bu araştırmalardan birisi olan Tatlı ve diğerlerinin (2012) yürüttüğü araştırma sonucunda eğitim seviyesi ilkokul ve ortaokul olan annelerin daha baskıcı tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Sezer ve Yıldırım (2018) üniversite öğrencileri ile yürüttükleri çalışmada annenin eğitim düzeyi açısından algıladıkları demokratik tutumda anlamlı bir farklılaşma bulmuşlardır. Diğer bir çalışmada Sak ve diğerleri (2015) annelerin eğitim düzeyi arttıkça baskıcı ve otoriter tutumlarının azaldığını ortaya koymuşlardır.

Araştırmanın bir başka bulgusu olarak duygu ifade etme eğiliminde annenin eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır. Alanyazında bu değişkenlerle ilgili çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Var olan sınırlı araştırmalardan birisinde Durmuşoğlu-Saltalı ve Arslan (2011) annenin eğitim düzeyinin yükselmesinin çocuklarının duygularını ifade etme eğilimlerini etkilediğini bulmuşlardır. Yalçın'ın (2010) araştırmasında ise annenin eğitim düzeyinin duygu ifade etme üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı bulunmuştur. Bu sonuçlar araştırmanın bulguları ile kısmen benzerlik göstermektedir denilebilir.

5.1.7. Algılanan Anne Baba Tutumları ile Duygu İfade Etme Eğilimi Değişkenlerinin Babanın Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesine Ait Bulguların Tartışması

Araştırma bulgularına göre algılanan ebeveyn tutumları alt boyutlarından annenin duygusal sıcaklığı, aşırı koruyuculuğu ve reddediciliği, babanın duygusal sıcaklığı, aşırı koruyuculuğu ve reddediciliğinin babanın eğitim düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Alanyazında benzer sonuç Kılıç'ın (2021) yürüttüğü çalışmada da bulunmuştur. Ayrıca Yalçın (2010) babanın eğitim düzeyi ile duygu ifade etme arasında ilişki saptamamıştır. Yalçın ve Hamarta (2013) yürüttükleri araştırmada benzer sonuçlar bulmuştur.

Araştırmanın diğer bulgusu duygu ifade etme eğiliminin baba eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılaşma oluşturmadığıdır. Alanyazın incelendiğinde benzer değişkenler arasındaki ilişki sadece Sevinç'in (2019) çalışmasında görülmüştür. Sevinç'in (2019) çalışmasına göre babanın eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların duyguları ifade etme eğilimleri artmaktadır. Özellikle babalarının eğitim düzeyi üniversite seviyesinde olanlar, babalarının eğitim düzeyi ilkököl olanlara göre duygularını daha kolay ifade etme eğilimindedirler.

5.1.8. Algılanan Anne Baba Tutumları ile Duygu İfade Etme Eğilimi Değişkenleri Arasındaki İlişkiye ve Yordanmasına Ait Bulguların Tartışması

Araştırmanın bağımlı değişkeni olan duygu ifade etme eğilimi ile bağımsız değişkeni olan algılanan ebeveyn tutumları alt boyutları arasındaki ilişki incelenmiş ve anne duygusal sıcaklığı ile baba duygusal sıcaklığının duygu ifade etme eğilimi ile anlamlı ilişki içerisinde olduğu görülmüştür. Anne duygusal sıcaklığının ve baba duygusal sıcaklığının duygu ifade etme eğilimi ile aralarında düşük fakat pozitif yönde ilişkisi saptanmıştır. Araştırmaya ait bu bulgular annenin ve babanın duygusal sıcaklığının çocuğa hissettirilmesinin çocuğun kişilerarası ilişkisinde duygularını rahatlıkla ifade etmesine etki edebileceğini göstermektedir. Bu yüzden anne ve babanın duygusal sıcaklığı göstereceği tutumlar ile çocuğuyla kuracağı etkileşimin olumlu etkileri olacaktır. Algılanan ebeveyn tutumlarının diğer alt boyutları olan annenin aşırı koruyuculuğu ve reddediciliği, babanın

aşırı koruyuculuğu ve reddediciliğinin duygu ifade etme eğilimi ile arasında anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir.

Araştırmada anne baba tutumunun yordayıcı etkisine bakıldığında annenin duygusal sıcaklığı ve babanın duygusal sıcaklığının birlikte duygu ifade etme eğiliminin yaklaşık % 5'ini açıkladığı görülmüştür. Ayrıca babanın duygusal sıcaklığı önemli olmakla birlikte annenin var olan duygusal sıcaklığının çocuk için duygusal açıdan daha önemli olduğu görülmüştür. Böylece annenin duygusal sıcaklığını hissettirmesinin çocuğun duygularını daha kolay ve rahat şekilde ifade etmesine olanak sağlayacağı söylenebilir.

Alanyazın incelendiğinde Çalışkan Sarı ve Şahin Acar (2018) annenin duygusal sıcaklığı ile çocukların duyguları tanımları arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada annenin duygusal sıcaklığının çocuğun duyguları tanıması ile pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişkisinin olduğunu bulmuşlardır. Schultz ve diğerleri (2001) annenin duygusal sıcaklığının duyguları tanımada önemli bir faktör olduğunu belirtmektedir. Rubin ve diğerleri (2003) araştırmaları sonucunda ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkinin sıcaklığının duyguları tanıma ve ifade etme üzerinde anlamlı etkisi olduğunu belirlemişlerdir. Cunningham ve diğerleri (2009) annenin duygusal sıcaklığının çocuğun duygu farkındalığında ve duygu düzenlemesinde yordayıcı etkisi olduğunu ifade etmektedirler. Bir başka çalışmada da annenin duygusal sıcaklığı ile annenin kendi duyguları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Williams ve Woodruff-Borden, 2014). Bu durum anne duygusal sıcaklık gösterdikçe aynı zamanda kendi duygularının da farkında olmaktadır şeklinde ifade edilebilir.

Alanyazın gözden geçirildiğinde mevcut araştırmanın bulguları ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Buradan yola çıkarak anne ve babanın duygusal sıcaklığının ilk olarak duyguları tanımasını ve ikinci olarak duygularını ifade etmesini anlamlı şekilde etkileyebileceği söylenebilir. Araştırmanın bu sonucunun alanyazına önemli katkı sağlayacağı ifade edilebilir.

5.2. Sonuç

Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumları ile duygu ifade etme eğilimleri arasındaki ilişkinin ortaya konmaya çalışıldığı bu çalışmada veri analizi sonrası ulaşılan sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumlarından sadece baba aşırı koruyuculuğu cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma göstermiştir. Kadınların hissettiği baba aşırı koruyuculuk tutumunun erkeklerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Toplumsal açıdan kız çocuklarının korunmaya muhtaç olduğu algısının yaygın olmasının bu sonuç üzerinde etkisi olduğu düşünülmektedir. Üniversite öğrencilerinin duygu ifade etme eğilimleri ile cinsiyetleri arasındaki ilişkide ise kadınların duygularını ifade etme eğilimlerinin erkeklerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyokültürel açıdan erkeklerin duygularını ifade etmeleri baskılanarak büyütüldüğünden, kadınların ise erkeklere göre duygusal açıdan hislerinin daha gelişmiş olmasından bu sonuç elde edilmiş olabilir.

Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumlarından baba aşırı koruyuculuğu devam ettikleri lisans programı açısından anlamlı bir farklılaşma göstermiştir. Farklılaşmanın hangi programlar arasında olduğuna yönelik yapılan analiz gruplar arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığını göstermiştir. Bu sonuç örneklem grubunu oluşturan eğitim fakültesi öğrencilerinin çoğunluğunun kadın öğrencilerden oluşmasından kaynaklanmış olabilir. Araştırmanın kadınların babalarını daha aşırı koruyucu algıladıkları sonucu doğrultusunda araştırmanın kapsamındaki lisans programlarına devam eden öğrencilerin çoğunluğunun kadın olmasından dolayı bu sonuç elde edilmiş olabilir. Ancak üniversite öğrencilerinin devam ettikleri lisans programı ile duygu ifade etme eğilimleri arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Sınıf düzeyi açısından üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumlarının farklılaşmadığı görülmüştür. Aynı şekilde sınıf düzeyi açısından duygu ifade etme eğilimlerinde anlamlı bir farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmada üniversite öğrencilerinin anne reddedicilik, baba reddedicilik ve baba duygusal sıcaklık alt boyutlarının anne babanın birliktelik durumundan etkilendiği belirlenmiştir. Algılanan anne reddedicilik ve baba reddedicilik puanlarının boşanmış ebeveynlere sahip öğrencilerde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Baba duygusal sıcaklık puanları ise anne babası birlikte yaşayan öğrencilerde daha yüksektir. Boşanma süreci ve sonrasında yaşanan psikolojik etkilerin ebeveyn tutumları üzerinde etkileri olduğu söylenebilir. Sosyokültürel açıdan toplumumuzda boşanma konusu eşler arasında ciddi sorunlara neden olmakta ve bu durumun çocuk üzerinde olumsuz etkileri olabilmektedir. Bu yüzden boşanmış ailede büyüyen çocukların ebeveyn reddini daha fazla hissetmesi

olasıdır. Anne baba birliktelik durumuna göre duygu ifade etme eğilimi arasında ise anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır.

Araştırmada tek çocuklar üç ve dört kardeşe sahip olanlardan daha fazla şekilde annenin duygusal sıcaklığını hissetmektedir. Bunun nedeni ise üç ve daha fazla çocuğu bulunan annenin ilgi ve şefkatini daha fazla kişiye bölüştürmek zorunda kalması olabilir. Aksine tek çocuğa sahip olan anneler ise duygusal sıcaklığı ile kurduğu etkileşimde sadece çocuğuna odaklanabilmektedir. Bu yüzden çocuk sayısının duygusal sıcaklığı aktarmada önemli bir değişken olduğu düşünülmektedir. Duygu ifade etme eğiliminde kardeş sayısına göre ise anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Annenin eğitim düzeyi bakımından algılanan anne baba tutumları incelendiğinde anne duygusal sıcaklığının annenin eğitim düzeyi ile farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Anne eğitim düzeyi duygusal sıcaklığı aktarmada önemli bir role sahiptir. Annenin duygusal sıcaklığı gösteriş biçimi, çocuğu ile kurduğu etkileşim eğitim düzeyi arttıkça yükselmektedir. Duygu ifade etme eğiliminin annenin eğitim düzeyi bakımından farklı olmadığı görülmüştür.

Baba eğitim düzeyinin hem algılanan anne baba tutumları alt boyutlarında hem de duygu ifade etme eğilimlerinde anlamlı farklılık oluşturmadığı gözlenmiştir.

Üniversite öğrencilerinin duygu ifade etme eğilimlerinin anne duygusal sıcaklığı ve baba duygusal sıcaklığı ile ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Baba duygusal sıcaklığının ve anne duygusal sıcaklığının duygu ifade etme eğilimi ile düşük düzeyde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Duyguları tanıma ve ifade etme çocukluk döneminde kazanılan bir beceridir. Bu yüzden anne baba tutumları duygular üzerinde etkilidir. Özellikle duygusal sıcaklığın hissedildiği aile atmosferinde büyüyen çocuklar duygularını daha yakından tanımakta ve bu çocukların duygu farkındalığı yüksek olmaktadır.

Araştırmada anne duygusal sıcaklığının ve baba duygusal sıcaklığının birlikte duygu ifade etme eğilimini anlamlı şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Anne ve baba duygusal sıcaklığının duygu ifade etme eğiliminin yaklaşık % 5'ini açıkladığı belirlenmiştir.

5.3. Öneriler

Duygu ifade etme eğilimi üzerinde anne baba tutumlarının katkısının görüldüğü bu araştırmanın sonucuna göre şu öneriler sıralanabilir:

1. Okullarda ebeveynlere yönelik anne baba tutumları hakkında eğitimler verilebilir. Bu eğitimlerin anne baba ve çocuk arasındaki ilişkiye olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
2. Evlilik öncesi ve çocuk sahibi olmadan hemen önce çiftler aile eğitimlerine alınabilir. Çiftlerin anne baba tutumları hakkında bilgilendirilmelerinin çiftlerin sağlıklı bir ebeveyn olmasına katkısı olacaktır.
3. Anaokulundan başlayarak öğrencilere; duyguları tanıma ve ifade etme konusunda, bireysel psikolojik danışma yapılabilir ya da sınıf rehberliği etkinlikleri uygulanabilir.
4. Aile danışmanlığı alanında çiftlere duyguları tanıma ve ifade etmenin önemi vurgulanabilir.
5. Araştırmada anne baba tutumlarının duygular üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu görülmüş ancak düzeyinin yüksek olmadığı tespit edilmiştir. Bu yüzden duyguları ifade etme üzerinde önemli etkisi olacak olan kişilik özellikleri değişken olarak eklenebilir.
6. Araştırma, üniversite öğrencileri ile yürütülmüştür. Bir başka çalışmada yetişkin bireyler veya lise öğrencileri gibi farklı gruplar ile çalışılabilir.

KAYNAKÇA

- Adaklı, S. E. (2013). Otizm Tanısı Almış ve Almamış Kişilerde Duygu İfadelerine İlişkin Çalışma Belleği ve Duygu İfadelerinin Anlamlandırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ainsworth, M. S. and Bowlby, J. (1991) “An ethological approach to personality development”. *American Psychologist*, 46(4), 333-341.
- Aktaş, S. (2011). 9. Sınıfta Anne Baba Tutumları ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı, Konya.
- Akkuş Çutuk, Z. (2021). “Emotional Expressivity, Loneliness and Hopelessness Relationship in Adolescents”. *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 8 (2), 51-60.
- Alizadeh, S., & Abutalib, M. B., & Abdullah, R., & Mansor, M. (2011). “Relationship Between Parenting Style And Children’s Behavior Problems”. *Asian Social Science*, 7(12), 195-200.
- Anur, H. (2014). Anne-Babaların Yaşam Tutumu ile Çocukların Öğrenilmiş Çaresizlik Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Arrindell, W.A., Sanavio, E., Aguilar, G. et al. (1999). “The development of a short form of the EMBU: its appraisal with students in Greece, Guatemala, Hungary, and Italy”. *Personality and Individual Differences*, 27, 613–628.
- Aydın, E. (2019). Ergenlerin Algılanan Anne Baba Tutumlarının Benlik Saygısı ve Psikolojik İyi Oluş İle İlişkinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Aydoğdu, F. ve Dilekman, M. (2016). “Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi”. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 569-585.
- Aydoğmuş, K. (1993). *Çocuklarda Uyum ve Davranış Bozuklukları*. Remzi Kitapevi: İstanbul.

- Aydoğmuş, K. (1994). *Ana Baba Okulu*. 4. Baskı, Remzi Kitabevi: İstanbul.
- Bagwell, C. L., Newcomb, A. F. and Bukowski, W. M. (1998). "Preadolescent friendship and peer rejection as predictors of adult adjustment". *Child Development*, 69(1), 140–153.
- Bakiler, A. (2022). Relationship Between Perceived Parenting Attitudes and Eating Attitudes: Roles Of Self-Compassion and Social Appearance Anxiety. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir Ekonomi Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İzmir.
- Baran, G. (2016). *Aile Yaşam Dinamiği*. Pelikan Yayıncılık: Ankara.
- Baumrind, D. (1971). "Current patterns of parental authority". *Developmental Psychology Monograph*, 4(1), 1-103.
- Baumrind, D. (1991). "The influence of parenting style on adolescent competence and substance use". *Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56-95.
- Baysal A. C. (1981). *Sosyal ve Örgütsel Psikolojide Tutumlar*. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- Beall, A. T. and Tracy, J. L. (2017). "Emotivational psychology: How distinct emotions facilitate fundamental motives". *Social and Personality Psychology Compass*, 11(2), 1-17. <https://doi.org/10.1111/spc3.12303>
- Beck, A. T. (2008). *Bilişsel Terapi ve Duygusal Bozukluklar*. Veysel Öztürk ve Aysun Türkcan (çev.). Tahir Özakkaş (ed.). Litera Yayıncılık: İstanbul.
- Biricik, Z. (2011). Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Anne Baba Tutumları İle Uyum Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Birnbaum, D. W., Nosanchuk, T. A. and Croll, W. L. (1980). "Children's stereotypes about sex differences in emotionality". *Sex Roles*, 6(3), 435-443. <https://doi.org/10.1007/BF00287363>
- Bolat, E. (2011). Anne Baba Eğitiminin Beş-Altı Yaş Çocuğa Sahip Anne Babaların Çocuk Yetiştirme Tutum Ve Davranışlarına Etkisinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Bornstein, M. H. and Zlotnik, D. (2008). "Parenting Styles and Their Effects". M. M. Haith ve J. B. Benson (ed.), *Infant and Early Childhood Development*. (pp.496-509). Academic Press: San Diego, CA.
- Bray, M. A., Theodoere, L. A., Patwa, S. S., Margiano, S. G., Alric, J. M. and Peck, H. L. (2003). "Written emotional expression as an intervention for asthma". *Psychology in the Schools*, 40(2), 193-207. <https://doi.org/10.1002/aits.10078>
- Bülbül, A. (2014). Ergenlerin Algılanan Anne Baba Tutumları İle Yakın İlişkilerindeki Psikolojik Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cannon, W. B. (1927). "The James- Lange theory of emotions: A critical examination and an alternative theory". *American Journal of Psychology*, 39(1/4), 106-124. <https://doi.org/10.2307/1415404>
- Cannon, W. B. (1931). "Again the James- Lange and the thalamic theories of emotions". *The Psychological Review*, 38(4), 281-295.
- Caruso, D. and Salovey, P. (2004). *The Emotionally Intelligent Manager: How To Develop And Use Four Key Emotional Skills Of Leadership*. Jossey- Bass: San Francisco.
- Chen, G.-M. (1993). "Self-disclosure and asian student's abilities to cope with social difficulties in the United States". *The Journal of Psychology*, 127(6), 603-610. <https://doi.org/10.1080/00223980.1993.9914898>
- Chen, L., Wang, Y., Yang, H. and Sun, X. (2020). "Emotional warmth and cyberbullying perpetration attitudes in college students: Mediation of trait gratitude and empathy. *PlosOne*, 15(7).
- Consedine, N. S. (2008). "Health-Promoting and Health-Damaging Effects of Emotions: The View from Developmental Functionalism". M. Lewis, J. M . Haviland-Jones and L. F. Barrett (eds.). in: *Handbook of Emotions* (Third edition) (pp. 676- 690). The Guildford Press: New York, NY.

- Corey, G. (2008). *Psikolojik Danışma, Psikoterapi Kuram ve Uygulamaları*. Tuncay Ergene (çev.). Mentis Yayıncılık: Ankara.
- Cunningham, J. N., Cliewer, W. and Garner, P. W. (2009). “Emotion socialization, child emotion understanding and regulation, and adjustment in urban African American families: differential associations across child gender”. *Developmental Psychopathology*, 21(1), 261-83.
- Cüceloğlu, D. (2005). *Yeniden İnsan İnsana*. Remzi Kitapevi: İstanbul.
- Çalışkan Sarı, A. ve Şahin Acar, B. (2018). “Annenin ebeveyn tutumlarının ve çocuğun annesinin tutumlarıyla ilgili algısının çocuğun duygu tanıma becerilerindeki rolü”. *Nesne Psikoloji Dergisi (NPD)*, 6(12). DOI: 10.7816/nesne-06-12-02.
- Çetinkaya, S. (2019). Algılanan Anne Baba Tutumlarının Ergenlerde Akıllı Telefon Bağımlılığı İle İlişkisinin İncelenmesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aile Danışmanlığı ve Eğitim Anabilim Dalı, Aile Danışmanlığı ve Eğitim Bilim Dalı, İstanbul.
- Damarlı, Ö. (2006). Ergenlerde Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Bağlanma Stilleri Ve Benlik Kavramı Arasındaki İlişkiler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Darling, N. and Steinberg, L. (1993) “Parenting style as context: An integrative model”. *Psychological Bulletin*, 113(3), 487-496.
- Delveccihio, E., Germani, A., Raspa, V. and Lis, A. (2013). “Parenting styles and child’s well-being: the mediating role of the perceived parental stress”. *Europe’s Journal of Psychology*, 16(3), 514-531.
- Demir, H. N. (2006). 7–9 Yaş Grubu Çocukların Genel Yetenek Ve Dil Gelişimleri İle Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Desforges, C. and Abouchar, A. (2003) *The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievement and adjustment: A literature review*. 1st Edition. Department of Education and Skills: London.

- Digiuseppe, R. A., Doyle, K. A., Dryden, W. and Backx, W. (2014). *A Practitioner's Guide to Rational Emotive Behavior Therapy*. (3.Baskı). Oxford University Press.: New York, NY.
- Dinçer, B. (2008). Alt Ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeyde Lise İkinci Sınıfa Devam Eden Ergenlerin Anne Baba Tutumlarını Algılamaları İle Arkadaşlık İlişkilerinin İncelenmesi Yönelim. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dirik, G., Yorulmaz, O. ve Karancı, A. N. (2015). “Çocukluk dönemi ebeveyn tutumlarının değerlendirilmesi: Kısaltılmış algılanan ebeveyn tutumları-çocuk formu”. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 26(2), 123-130.
- Doğdu, D. (2021). 6., 7. Ve 8.Sınıf Çocuklarının Özgüven Düzeyleri ile Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Dokuyan, M. (2016). “12. sınıf öğrencilerinde algılanan anne-baba tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi”. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2, 2-3.
- Dökmen, Ü. (2005). *Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati*. Sistem Yayıncılık: İstanbul.
- Dönmezler, İ. (1999). *Ailede İletişim Ve Etkileşim* (Birinci Baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Dunsmore, J. C. and Halberstadt, A. G. (1997). “How does family emotional expressiveness affect children's schemas?”. *New Directions For Child Development*, (77), 45-68.
- Duprez, C., Christophe, V., Rime, B., Congard, A. and Antoine, P. (2014). “Motives for the social sharing of an emotional experience”. *Journal of Social and Personal Relationships*, 32(6), 757-787. <https://doi.org/10.1177/0265407514548393>
- Durmuşoğlu-Saltalı, N. ve Arslan, E. (2011). “An investigation of emotional skills of six-year old children attending nursery school according to some variables”. *Educational Research and Reviews*, 6(7), 536-541.

- Eftekin, P. (2015). Ergenlik Dönemindeki Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ve Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri
- Ekman, P. (1992). “An argument for basic emotions”. *Cognition and Emotion*, 6(3/4), 169-200.
- Ekman, P. (1999). "Basic Emotions". T. Dalgeish and M. Power (eds.). in: *Handbook Of Cognition and Emotion* (s.45-60). John. Wiley & Sons Ltd.: Chichester, England. <https://www.paulekman.com/wp-content/uploads/2013/07/Basic-Emotions.pdf>
- Ekşi, H., İkiz, K. ve Başman, M. (2020). “Üniversite öğrencilerinin mutluluk korkusu ve duygularını ifade etme becerileri arasındaki ilişkide öz duyarlılığın aracı rolü”. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(2), 820-829. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.702904>
- Erzeybek, B. (2015). Anne-Babaların Çocuklarını Yetiştirirken Benimsedikleri Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Ankara.
- Fischer, A. H. and Manstead, A. S. R. (2008). “Social Functions of Emotion”. Lewis, M., J. M., Haviland-Jones and L. F., Barrett (eds.). in *Handbook of Emotions* (Third edition) (pp.456-468). The Guildford Press.: New York, NY.
- Fredrickson, B. L. (2004). “The broaden- and- build theory of positive emotions”. *Philosophical Transactions: Biological Sciences*, 359(1449), 1367-1377.
- Gençoğlu, C. ve Yılmaz, M. (2013). “Duygusal farkındalık eğitim programının duygu kontrol düzeyine etkisi”. *International Journal of Social Science*, 6 (5), 961- 980.
- Gençöz, T. ve Motan. İ. (2007). Kişilik Özellikleri. Karancı, A. N., Gençöz, F., Bozo, Ö. (Editörler). Psikolojik Sağlığımızı Nasıl Koruruz? I: Çocukluk ve Ergenlik (ss. 13-19). ODTÜ Yayıncılık: Ankara.
- Gerlsma, C., Arrindell, W. A., Van der Veen, N. and Emmelkamp, P. M. (1991). “A parental rearing style questionnaire for use with adolescents: Psychometric evaluation of the EMBU-A”. *Personality and Individual Differences*, 12(12), 1245–1253. [doi.org/10.1016/0191-8869\(91\)90196-I](https://doi.org/10.1016/0191-8869(91)90196-I).

- Gerrig, R. J. and Zimbardo, P. G. (2012). *Psikoloji ve Yaşam/ Psikolojiye Giriş*. Gamze Sart (çev.). Nobel Akademik Yayıncılık: Ankara.
- Gloria, C. T. and Steinhardt, M. A. (2014). "Relationships among positive emotions, coping, resilience and mental health". *Stress and Health*, 32(2), 145-156. <https://doi.org/10.1002/smi.2589>
- Goleman, D. (2016). *Duygusal Zeka Neden IQ' dan Daha Önemlidir?* 44. Baskı, Varlık Yayınları: İstanbul.
- Gomez-Beneyto, M., Pedros, A., Tomas, A., Aguilar, K. and Leal, C. (1993). "Psychometric properties of the parental bonding instrument in a Spanish sample". *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 28(5), 252-255.
- Gottman, J., Katz, L. and Hooven, C. (1997). *Meta-Emotion: How Families Communicate Emotionally*. Lawrence Erlbaum Associates: Hillsdale, NJ.
- Gökmenoğlu, E. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Utangaçlık Düzeyleri İle Algıladıkları Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişki. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Granek, L., Ben-David, M., Nakash, O., Cohen, M., Barbera, L., Ariad, S. and Krzyzanowska, M. K. (2017). "Oncologists' negative attitudes toward expressing emotion over patient death and burnout". *Supportive Care in Cancer*, 25(5), 1607-1614. <https://doi.org/10.1007/s00520-016-3562-y>
- Greenberg, L. S. (2008). *"The Clinical Application of Emotion in Psychotherapy"*. Lewis, M., J. M., Haviland-Jones, L. F., Barrett, (eds.). *Handbook of Emotions* (Third edition) (pp. 88-101). The Guildford Press.: New York, NY.
- Grolnick, W. S. and Gurland, S. T. (2002). "Mothering: Retrospect and prospect". *Retrospect and Prospect in The Psychological Study of Families*, 12, 1-33.
- Gross, J. J. and John, O. P. (1995). "Facets of emotional expressivity: three self-report factors and their correlates". *Personality and Individual Differences*, 19(4), 555-568. [https://doi/10.1016/0191-8869\(95\)00055-B](https://doi/10.1016/0191-8869(95)00055-B)
- Gülkaya, M. (2018). Ergenlerin Algıladıkları Ve Mevcut Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişki Ve Algılanan Anne Baba Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi.

Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ufuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Günel, A. (2007). Farklı Anne Baba Tutumlarının Okul Öncesi Eğitim Çağındaki Çocukların Özgüven Duygusunun Gelişimine Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Konya.

Heise, D. R. ve Calhan, C. (1995). "Emotion norms in interpersonal events". *Social Psychology Quarterly*, 58(4), 223-240. <https://doi.org/10.2307/2787125>

Halberstadt, A. G. and Eaton, K. L. (2002). "A meta-analysis of family expressiveness and children's emotion expressiveness and understanding". *Marriage and Family*, 34(1/2), 35-62. https://doi.org/10.1300/J002v34n01_03

Holmbeck, G. N., Johnson, S. Z., Wills, K. E., McKernon, W., Rose, B., Erkin, S. and Kemper, T. (2002). "Observed and perceived parental overprotection in relation to psychosocial adjustment in preadolescents with a physical disability: the mediational role of behavioral autonomy". *Consult Clin Psychol.*, 70(1), 96-110.

Howell, A. and Conway, M. (1990). "Perceived intimacy of expressed emotion". *The Journal of Social Psychology*, 130(4), 467-476. <https://doi.org/10.1080/00224545.1990.9924608>

James, W. (1884). "What is an emotion?". *Mind*, 9(34), 188-205.

Janocha, A., Shpakou, A., Sobieszczanska, M., Kalka, D., Klimackaia, L., Wozniak, W. and Malyzczak, K. (2018). "Emotions and their cognitive and adaptive functions". *Progress in Health Sciences*, 8(1), 182-188.

Kanyas, R. (2008). The Influence of Sibling Configuration and Parental Acceptance Rejection on the Quality of Sibling Relationships. Unpublished Master Thesis. Istanbul Bilgi University, Istanbul.

Kelly, J. R. and Hutson-Comeaux, S. L. (2000). "The appropriateness of emotional expression in women and men: the double- bind of emotion". *Journal of Social Behavior and Personality*, 15J (4), 515- 528.

- Kemper, T. D. (1987). "How many emotions are there? Wedding the social and the autonomic components". *American Journal of Sociology*, 93(2), 263- 289. <https://doi.org/10.1086/228745>
- Kılıç, S. (2021). Üniversite Öğrencilerinde Yetersizlik Duygusu ve Duyguları İfade Etme Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun.
- King, L. A. and Emmons, R. A. (1990). "Conflict over emotional expression: Psychological and psysical correlates". *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(5), 64-877.
- Koç, M., Çolak, T. S., Düşünceli, B. and Makas, S. (2019). "Investigation of emotional expression as a predictor of psychological symptoms". *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 6(3), 9-15. <https://doi.org/10.17220/ijpes.2019.03.002>
- Koçak, O., Demirel, R. ve Kırılıoğlu, M. (2019). "Çocukların boşanmaya ve ebeveynlerine ilişkin algıları". *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 45, 2148- 9424.
- Kring, A. M., Smith, D. A. and Neale, J. M. (1994). "Individual differences in dispositional expressiveness: Development and validation of the emotional expressivity scale". *Journal of Personality and Social Psychology*, 66(5), 934-949. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.66.5.934>
- Kring, A. M. and Gordon, A. H. (1998). "Sex differences in emotion: Expression, experience, and physiology". *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(3), 686-703. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.74.3.686>
- Kulaksızoğlu, A. (2011). *Ergenlik Psikolojisi*. Remzi Kitabevi: İstanbul.
- Kulkarni, P. and Rajesh. T. M. (2020). "Analysis on techniques used to recognize and identifying the human emotions". *International Journal of Electrical and Computer Engineering*, 10(3), 3307-3314. <https://doi.org/10.11591/ijece.v10i3.pp3307-3314>
- Kuppens, P., Realo, A. and Diener, E. (2008). "The role of positive and negative emotions in life satisfaction judgment across nations". *Journal of Personality and Social Psychology*, 95(1), 66-75. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.95.1.66>

- Kuyumcu, B. (2011). “Üniversite öğrencilerinin duygusal farkındalık duyguları ifade etme benlik kurgusu ve öznel iyi oluş durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi”. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 1(2), 104–113.
- Kuyumcu, B. ve Güven, M. (2012). “Türk ve İngiliz üniversite öğrencilerinin duygularını fark etmeleri ve ifade etmeleri ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişki”. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(3), 589-607.
- Kuzgun, Y. ve Eldeklioğlu, J. (2005). “Anne- Baba Tutumları Ölçeği”. Y. Kuzgun ve F. Bacanlı (ed.). Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- Kuzucu, Y. (2006). Duyguları Fark Etmeye ve İfade Etmeye Yönelik Bir Psikoeğitim Programının, Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Farkındalık Düzeylerine, Duyguları İfade Etme Eğilimlerine, Psikolojik ve Öznel İyi Oluşlarına Etkisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kuzucu, Y. (2011). “Duygusal farkındalık düzeyi ölçeğinin uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları”. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(29), 51-64.
- Lamborn, S. D., Mounts, N. S., Steinberg, L., and Dornbusch, S. M. (1991). “Patterns of competence and adjustment among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent, and neglectful families”. *Child Development*, 62(5), 1049–1065. doi:10.1111/j.1467-8624.1991.tb01588.x
- Lazarus, R. S. (1984). “On the primacy of cognition”. *American Psychologist*, 39(2), 124-129.
- Lazarus, R. S. (2006). “Emotions and interpersonal relationships: Toward a person-centered conceptualization of emotions and coping”. *Journal of Personality*, 74(1), 9- 46. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2005.00368.x>
- Lee, H. and Han, J. W. (2021). “Analysis of parenting attitude types and influencing factors of Korean parents by using latent transition analysis”. *Int J Environ Res Public Health*, 18(14):7394. doi: 10.3390/ijerph18147394.

- Lindhout, I., Markus M., Hoogendijk T., Borst S., Maingay R., Spinhoven P., van Dyck R. and Boer F. (2006). "Childrearing style of anxiety-disordered parents". *Child Psychiatry Hum Dev.*, 37(1), 89-102.
- Maccoby, E. E. and Martin, J. A. (1983). Socialization in The Context of the Family: Parent- Child Interaction. P. H. Mussen and E. M. Hetherington (eds.). in *Handbook of Child Psychology: Socialization, Personality and Social Development*. (pp.1-101). Wiley: New York.
- Malloch, Y. Z. and Taylor, L. D. (2019). "Emotional self disclosures in online breast cancer support groups: examining, reciprocity, and linguistic style matching". *Health Communication*, 34(7), 764-773. <https://doi.org/10.1080/10410236.2018.1434737>
- Matsumoto, D. (1990). "Cultural similarities and differences in display rules". *Motivation and Emotion*, 14(3), 195-214.
- Mayer, J. D., Caruso, D. R. and Salovey, P. (1999). "Emotional intelligence meets traditional standards for an intelligence". *Intelligence*, 27(4), 267-298. [https://doi.org/10.1016/S0160-2896\(99\)00016-1](https://doi.org/10.1016/S0160-2896(99)00016-1)
- Maynard, M. J. and Harding, S. (2010). "Perceived parenting and psychological well-being in UK ethnic minority adolescents". *Child: Care, Health And Development*, 36(5), 630-638.
- Meads, C. and Nouwen, A. (2005). "Does emotional disclosure have any affects? A systematic review of the literature with meta- analyses". *International Journal Technology Assessment in Health Care*, 21(2), 153-164.
- Meyer, C., Leung, N., Barry, L. and De Feo, D. (2010). "Emotion and eating psychopathology: Links with attitudes toward emotional expression among young women". *International Journal of Eating Disorders*, 43(2), 187-189. <https://doi.org/10.1002/eat.20659>.
- Moreno-Ruiz, D., Estévez, E., Jiménez, T. and Murgui, S. (2018). "Parenting style and reactive and proactive adolescent violence: Evidence from Spain". *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 15, 2634.

- Morris, C. G. (2013). *Psikolojiyi Anlamak (Psikolojiye Giriş)(3. Baskı)*. H. Bilgin Ayvaşık ve Melike Sayıl (çev. ed.). Türk Psikologlar Derneği Yayınları: Ankara.
- Murdock, N. L. (2012). *Psikolojik Danışma ve Psikoterapi Yaklaşımları Olgu Sunumu Yaklaşımıyla*. Füsun Akkoyun (Çev.). 2. Baskı, Nobel Yayıncılık: Ankara.
- Mutallimova, S. (2014). Lise Öğrencilerinde Depresyon Düzeyi ve Anne Baba Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Navaro, L. (1989). Aşırı Koruyuculuğun Çocuk Eğitimine Etkileri. 6. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi Ve Yaygınlaştırması Semineri. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Niaraki, F. R and Rahimi, H. (2013). “The impact of authoritative, permissive and authoritarian behavior of parents on self-concept, psychological health and life quality”. *European Online Journal of Natural and Social Sciences*, 2(1), 78-85.
- Oğuz, E. N. (2019). Yetişkinlerde Kendine Yansıtma ve İçgörü, Duyguları İfade Etme, Duygusal Şemalar ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişki ve Çeşitli Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Okçu, TN. (2007). Öz-Saygı, Siyasal Etkinlik ve Algılanan Anne-Baba Tutumları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul,
- Öksüz, Y. (2004). “Duyguların açılması eğitiminin üniversite öğrencilerinin atılganlık düzeylerine etkisi”. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 147-156.
- Öksüz, Y. (2005). “Duyguların açılması eğitiminin üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeylerine etkisi”. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi*, 6 (2), 185- 195.
- Öksüz, Y. (2012). “Duyguların açılması eğitiminin üniversite öğrencilerinin duygularını ifade edebilmeleri üzerindeki etkisi”. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(2), 421-438.
- Örgün, S. K. (2000). Anne Baba Tutumları İle 8. Sınıf Öğrencilerinin Benlik 114 Saygıları Ve Atılganlıkları Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Özen, A. ve Sümer, N. (2013). “Evlilikte kızgınlık, üzüntü ve suçluluk duygularının ifade biçimlerinin ölçümü”. *Türk Psikoloji Yazıları*, 16 (31), 36-55.
- Özgönül, Ö. ve Ümmet, D. (2020). “Ruh sağlığı uzmanlarının duygu ifadesi ve danışman öz yeterliklerinin iyi oluşlarına olan etkisi”. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 12, 70-81. <https://doi.org/10.18863/pgy.722104>
- Özguven, İ. E. (2001). *Ailede İletişim ve Yaşam*. 1. Baskı. PDREM Yayınları: Ankara.
- Özyürek, A. & Özkan, İ. (2015). “A study on the relationship between adolescents’ perception the parental attitudes and their social competence level. *International Journal of Sport Culture and Science* , Cilt 3 (Özel Sayı 1) , 73-88 . DOI: 10.14486/IJSCS259
- Pennebaker, J. W. (1997). “Writing about emotional experiences as a therapeutic process2. *Psychological Science*, 8(3), 162-166.
- Pennebaker, J. W. and Beall, S. K. (1986). “Confronting a traumatic event: toward an understanding of inhibition and disease”. *Journal of Abnormal Psychology*, 95(3), 274- 281. <https://doi.org/10.1037//0021-843X.95.3.274>
- Pires, M. and Martins, M. (2021). “Parenting styles, coparenting and early child adjustment in separated families with child physical custody processes ongoing in family court”. *Children*, 8(8), 629.
- Pittam, J., Gallois, C., Iwawaki, S. and Kroonenberg, P. M. (1995). “Australian and Japanese concepts of expressive behavior”. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 26(5), 451-473. <https://doi.org/10.1177/0022022195265001>
- Plant, E. A., Hyde, J. S., Keltner, D. and Devine, P. (2000). “The gender stereotyping of emotions”. *Psychology of Women Quarterly*, 24(1), 81-92. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.2000.tb01024.x>
- Rime, B., Finkenauer, C., Luminet, O., Zech, E. and Philippot, P. (1998). *Social Sharing of Emotion: New Evidence And New Questions*. Wiley: Chichester.
- Rogers, C. R. (1961). *On Becoming A Person*. Houghton Mifflin Company: Boston.
- Rohner, R. P. (1975). *They Love Me, They Love Me Not: A Worldwide Study of The Effects of Parental Acceptance and Rejection*. HRAF Press: New Haven, CT, USA.

- Rohner, R. P. (2004). "The parental acceptance-rejection syndrome: Universal correlates of perceived rejection". *American Psychologist*, 59(8), 830-840. Doi:10.1037/0003-066x.59.8.830
- Rohner, R. P. (2005). "Glossary Of Significant Concepts In Parental Acceptance-Rejection Theory". R. P. Rohner and A. Khaleque (eds). in: *Handbook for The Study of Parental Acceptance and Rejection*, (pp. 379-397). Rohner Research Publications.
- Rohner, R. P., Khaleque, A. and Cournoyer, D. E. (2005). "Parental acceptance-rejection: Theory, methods, cross-cultural evidence, and implications". *American Anthropological Association*, 33(3), 299-334.
- Rubin, K. H., Dwyer, K. M. and Hastings, P. D. (2003). "Predicting preschoolers' externalizing behaviors from toddler temperament, conflict and maternal negativity". *Developmental Psychology*, 39, 164-176.
- Safdar, S., Freidmeier, W., Matsumoto, D., Yoo, S. H., Kwantes, C. T., Kakai, H. and Shigemasu, E. (2009). "Variations of emotional display rules within and across cultures: A comparison between Canada, Usa, and Japan". *Canadian Journal of Behavioural Science*, 41(1), 1-10. <https://doi.org/10.1037/a0014387>
- Sak, R., Şahin Sak, İ.T., Atlı, S. ve Şahin, B.K. (2015). "Okul öncesi dönem: Anne baba Tutumları". *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 972-991.
- Schachter, S. and Singer, J. E. (1962). "Cognitive, social, and physiological determinants of emotional state". *Psychological Review*, 69(5), 379-399.
- Schultz, D., Izard, C. E., Ackerman, B. and Youngstrom, E. (2001). "Emotion knowledge in economically disadvantaged children: self-regulatory antecedents and relations to social difficulties and withdrawal". *Development and Psychopathology*, 13(1), 53-67.
- Sevinç, H. (2019). Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ile Duyguları İfade Etme ve Düşünme İhtiyacı Arasındaki İlişki. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sezer, Ö. (2010). "Ergenlerin kendilik algılarının anne baba tutumları ve bazı faktörlerle ilişkisi". *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, VII(I), 1-19.

- Sezer, Ö. ve Yıldırım, O. (2018). “Üniversite öğrencilerinin algılanan anne baba tutumlarına göre kendilerini değerlendirmelerinin ve kardeş ilişkilerinin incelenmesi”. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 1(1), 86-117.
- Sharf, R. (2014). *Psikoterapi ve Psikolojik Danışma Kuramları Kavramlar ve Örnek Olaylar*. Nilüfer Voltan Acar (Çev.), 5. Baskı. Nobel Yayıncılık: Ankara.
- Sharma, M., Sharma, N. and Yadava, A. (2011). “Parental styles and depression among adolescents”. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*. 37 (1), 60-68.
- Simpson, J. A., Collins, W. A., Tran, S. and Haydon, K. C. (2007). “Attachment and the experience of emotions in romantic relationships: A developmental perspective”. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92(2), 355-367. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.92.2.355>
- Skinner, M. (2013). Emotional Expression. In Gellman, M. D., Turner, J. R. (eds) *Encyclopedia of Behavioral Medicine*. Springer, New York, NY. https://doi.org/10.1007/978-1-4419-1005-9_951
- Şanlı, D. (2007). *Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Şanlı, D. ve Öztürk, C. (2015). “Anne babaların çocuk yetiştirme tutumları ve tutumlar üzerine kültürün etkisi”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(4), 240-246.
- Şendil, G. (2003). *Çocuk, Ergen, Ve Anne Baba*. İstanbul: Çantay Yayınları.
- Steinberg, L. (2005). “Psychological Control: Style Or Substance? In New Directions For Child And Adolescent Development”. J.G.,(eds) in: *Changes in parental authority during adolescence; smetana* (pp. 71–78). Jossey-Bass: San Francisco, CA, USA.
- Steinberg, L. (2007). “Risk taking in adolescence: New perspectives from brain and behavioral science”. *Current Directions in Psychological Science*, 16(2), 55–59. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8721.2007.00475.x>

- Sümer, N. ve Güngör, D. (1999). “Çocuk yetiştirme stillerinin bağlanma stilleri, benlik değerlendirmeleri ve yakın ilişkiler üzerindeki etkisi”. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14, 35-58.
- Tatlı, S., Selimoğlu H. ve Bademci, D. (2012). “Çocukları okul öncesi eğitime devam eden annelerin aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi”. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(3), 101-114.
- Tezbaşaran, A. (2008). *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu*. 3. Basım, Mersin.
- Thomasgard, M., Metz, W. P., Edelbrock, C. and Shonkoff, J. P. (1995). “Parent–child relationship disorders. Part I: Parental overprotection and the development of the Parent Protection Scale”. *Developmental and Behavioral Pediatrics*, 16, 244–250.
- Triandis, H. G. (2001). “Individualism-collectivism and personality”. *Journal of Personality*, 69(6), 907-924.
- Tokol, O. (1996). Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Ve Etmeyen 3-6 Yaş Çocuklarının Gelişim Özellikleri ve Anne Baba Tutumlarının Karşılaştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Toksöz, E. (2010). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Zorbalık Eğilimleri ve Aile Tutumu Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma: Eskişehir İli Örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı, İstanbul.
- Tola, D. (2003). İlkokul 5.Sınıf Çocuklarında Ahlaki Yargı İle Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Tönbül, Ö. (2019). “Aile eğitimi programının annelerin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi”. *Okul Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 2(1), 46-72.
- Üstün, A. (2007). “Farklı branşlardaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi”. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 32,339.

- Varol, C. (2018). Kişilerarası Psikoterapi Eğitimi Almanın, Subjektif Mutluluk, Empati, Duyguları İfade Etme Ve Yakın İlişkilerde Yaşantılar Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Watson, J. B. (1924). *Psychology: From The Standpoint of a Behaviorist*. J. B. Lippincott Company. <https://doi.org/10.1037/14262-000>
- Watson, D., Clark, L. A. and Tellegen, A. (1988). “Development and validation of brief measures of positive and negative affect: The PANAS scales”. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(6), 1063-1070.
- Watson, D., ve Clark, L. A. (1994). “Introduction to the special issue on personality and psychopathology”. *Journal of Abnormal Psychology*, 103(1), 3–5. <https://doi.org/10.1037/h0092429>.
- Weisfeld, G. E. and Goetz, S. M. (2013). “Applying evolutionary thinking to the study of emotion”. *Behavioral Sciences*, 3(3), 388-407. <https://doi.org/10.3390/bs3030388>.
- Williams, S. R. and Woodruff-Borden, J. (2014). “Parent emotion socialization practices and child self-regulation as predictors of child anxiety: the mediating role of cardiac variability”. *Child Psychiatry and Human Development*, 45(4), 377-492.
- Wood, J. J., McLeod, B. D., Sigman, M., Hwang, W.-C. and Chu, B. C. (2003). “Parenting and childhood anxiety: Theory, empirical findings, and future directions”. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 44(1), 134–151.
- Yalçın, S. B. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Duygularını İfade Edebilmelerinin Aleksitimi ve Psikolojik İhtiyaçlarına Göre İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Konya.
- Yalçın, B. ve Hamarta, E. (2013). “Üniversite öğrencilerinin duygularını ifade edebilmenin alaksetimi ve psikolojik ihtiyaçlarına göre incelenmesi”. *OPUS - Türkiye Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 36-82.
- Yavuz, K. F. (2009). Duygusal Şemalar Ve Leahly Duygusal Şema Ölçeği'nin Türkçe Uyarlanması, Geçerlilik ve Güvenirliği. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. S. B.

Ankara Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesi 2. Psikiyatri Kliniği Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara.

Yavuzer, H. (2003). *Ana-Baba ve Çocuk*. 16. Baskı. Remzi Kitabevi: İstanbul

Yavuzer, H. (2005). *Doğum Öncesinden Ergenlik Sonuna Çocuk Psikolojisi*. Remzi Kitabevi: İstanbul.

Yazgan-İnanç, B., Bilgin, M. ve Kılıç- Atıcı, M. (2013). *Gelişim Psikolojisi: Çocuk Ve Ergen Gelişimi* (9. Baskı). Pegem Akademi: Ankara.

Yedirir, S. and Hamarta, E. (2015). “Emotional expression and spousal support as predictors of marital satisfaction: the case of Turkey”. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 15(6), 1549- 1558. <https://doi.org/10.12738/estp.2015.6.2822>

Yıldız-Bıçakçı, M. (2004). Annesi Çalışan Ve Annesi Çalışmayan Çocukların Benlik İmajlarının ve Anne Babalarını Algılamalarının İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yılmaz, A. (2000). Eşler Arasındaki Uyum ve Çocuğun Algıladığı Anne-Baba Tutumu İle Çocukların, Ergenlerin, Gençlerin Akademik Başarıları Ve Benlik Algıları Arasındaki İlişkiler. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yılmaz, A. (2009). İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Anne Baba Tutumları İle Kararsızlık Düzeyleri Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yörükoğlu, A. (1990). *Gençlik Çağı*. 7. Baskı. Özgür Yayınları: İstanbul.

Zarra-Nezhad, M., Aunola, K., Kiuru, N., Mullola, S. and Moazami-Goodarzi, A. (2015). “Parenting styles and emotional development during the first grade: moderating role of child temperament”. *Journal of Psychology and Psychotherapy*, 5, 206.

Zech, E. (1998). “Is it helpful to verbalise ones emotions?”. *Gedrag and Gezondheid*, 27, 42-47.

Zentner, M. A. (1999). The Influence of Expression of Emotions in Writing on Physical and Psychological Well-Being. Doctoral Thesis. University of Texas, USA.

EKLER

Ek A: Ölçek Kullanım İzinleri

Re: Ölçek Kullanım İzni

10 Ocak 2020 09:47

Sayın Turan,
Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları- Çocuk formunu bilimsel amaçlarla ve
kaynak göstererek kullanmanızda bir sakınca yoktur.
İyi çalışmalar

—
Gulay Dirlik, Ph.D
Profesör Dr. Prof.

Ek A: Ölçek Kullanım İzinleri- Devamı

Ölçek Kullanım İzni

Yazar kuzuou

15 Ocak 2020 14:55

Sinan Duygu İfade Ölçeği ni kullanabilirsin, başarılar dilerim..

Yazar Kuzuou
Doç. Dr.

Ek B: Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Metni

Sizi Sinan TURAN tarafından yürütülen “Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Anne Baba Tutumları ile Duygu İfade Etme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinde algılanan anne baba tutumlarının duyguları ifade etme becerileri üzerindeki rolünü belirlemektir. Araştırmada sizden tahminen 10 ayırmanız istenmektedir. Araştırmaya sizin dışınızda tahminen 322 kişi katılacaktır. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacaktır.

Araştırmacının E- Posta Adresi:

- Araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.
- Araştırmaya katılmayı kabul etmiyorum.

Ek C: Ölçekler

Demografik Bilgi Formu

1. Yaşınız:

2. Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek ()

3. Bölüm: Sınıf Öğretmenliği () Okul Öncesi Öğretmenliği () RPD ()

4. Sınıf: 1.Sınıf () 2.Sınıf () 3.Sınıf () 4.Sınıf ()

5. Anne-Baba Birliktelik Durumu: Birlikte () Boşanmış () Ebeveynlerden Birisi Vefat Etmiş ()

6. Kardeş Sayısı: Tek Çocuk () 2 kardeş () 3 kardeş () 4 kardeş ve üzeri ()

7. Annenin Eğitim Durumu: İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite ve Üstü ()

8. Babanın Eğitim Durumu: İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite ve Üstü ()

Ek C: Ölçekler- Devamı

Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları-Çocuk Formu

EMBU-C

Aşağıda çocukluğunuz ile ilgili bazı ifadeler yer almaktadır.
Anketi doldurmadan önce aşağıdaki yönergeyi lütfen dikkatle okuyunuz:

1. Anketi doldururken, anne ve babanızın size karşı olan davranışlarını nasıl algıladığınızı hatırlamaya çalışmanız gerekmektedir. Anne ve babanızın çocukken size karşı davranışlarını tam olarak hatırlamak bazen zor olsa da, her birimizin çocukluğumuzda anne ve babamızın kullandıkları prensiplere ilişkin bazı anılarımız vardır.
2. Her bir soru için anne ve babanızın size karşı davranışlarına uygun seçeneği yuvarlak içine alın. Her soruyu dikkatlice okuyun ve muhtemel cevaplardan hangisinin sizin için uygun cevap olduğuna karar verin. Soruları anne ve babanız için ayrı ayrı cevaplayın.

1. Anne ve babam, nedenini söylemeden bana kızarlardı yada ters davranırlardı.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Anne	1	2	3	4
Baba	1	2	3	4

2. Anne ve babam beni överlerdi.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Anne	1	2	3	4
Baba	1	2	3	4

3. Anne ve babamın yaptıklarım konusunda daha az endişeli olmasımı isterdim.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Anne	1	2	3	4
Baba	1	2	3	4

4. Anne ve babam, bana hak ettiğimden daha çok fiziksel ceza verirlerdi.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Anne	1	2	3	4
Baba	1	2	3	4

5. Eve geldiğimde, anne ve babama ne yaptığımı hesabımı vermek zorundaydım.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Anne	1	2	3	4
Baba	1	2	3	4

6. Anne ve babam ergenliğimin uyarıcı, ilginç ve eğitici olması için çabırlardı.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Anne	1	2	3	4
Baba	1	2	3	4

7. Anne ve babam, beni başkalarının önünde eleştirirlerdi.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Anne	1	2	3	4
Baba	1	2	3	4

8. Anne ve babam, bana bir şey olur korkusuyla başka çocukların yapmasına izin verilen şeyleri yapmamı yasaklarırdı.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Anne	1	2	3	4
Baba	1	2	3	4

9. Anne ve babam, her şeyde en iyi olmam için beni teşvik ederlerdi.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Anne	1	2	3	4
Baba	1	2	3	4

10. Anne ve babam davranışları ile, örneğin üzgün görünerek, onlara kötü davrandığım için kendimi suçlu hissetmeme neden olurlardı.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Anne	1	2	3	4
Baba	1	2	3	4

11. Anne ve babamın bana bir şey olacağına ilişkin endişeleri abartılıydı.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Anne	1	2	3	4
Baba	1	2	3	4

12. Benim için bir şeyler kötü gittiğinde, anne ve babamın beni rahatlatmaya ve yüreklendirmeye çalıştığını hissedirdim.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Anne	1	2	3	4
Baba	1	2	3	4

13. Bana ailenin 'yüz karası' vada 'günah keçisi' gibi davranırdı.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Anne	1	2	3	4
Baba	1	2	3	4

14. Anne ve babam, sözleri ve hareketleriyle beni sevdiğelerini gösterirlerdi.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Anne	1	2	3	4
Baba	1	2	3	4

15. Anne ve babamın, erkek vada kız kardeşimi(lerimi) beni sevdiğilerinden daha çok sevdiğelerini hissedirdim.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Anne	1	2	3	4
Baba	1	2	3	4

16. Anne ve babam, kendimden utanmama neden olurlardı.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Anne	1	2	3	4
Baba	1	2	3	4

17. Anne ve babam, pek fazla umursamadan, istediğim yere gitmeme izin verirlerdi.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Anne	1	2	3	4
Baba	1	2	3	4

18. Anne ve babamın, yaptığımı her seve karıştıklarını hissedirdim.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Anne	1	2	3	4
Baba	1	2	3	4

19. Anne ve babamla aramda sıcaklık ve sevecenlik olduğunu hissedirdim.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Anne	1	2	3	4
Baba	1	2	3	4

20. Anne ve babam, yapabileceklerim ve yapamayacaklarımla ilgili kesin sınırlar koyar ve bunlara titizlikle uyarırlardı.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Anne	1	2	3	4
Baba	1	2	3	4

21. Anne ve babam, küçük kabahatlerim için bile beni cezalandırırlardı.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Anne	1	2	3	4
Baba	1	2	3	4

22. Anne ve babam, nasıl görünmem ve görünmem gerektiği konusunda karar vermek isterlerdi.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Anne	1	2	3	4
Baba	1	2	3	4

23. Yaptığım bir şeyde başarılı olduğumda, anne ve babamın benimle gurur duyduklarını hissedirdim.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Anne	1	2	3	4
Baba	1	2	3	4

Ek C: Ölçekler- Devamı

Duyguları İfade Etme Ölçeği

Sorular	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Pek Katılmıyorum	Kararsızım	Biraz Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. İnsanlara sık sık onları sevdiğimi söylerim.							
2. Öfkeli olduğum zaman genellikle çevremdeki insanlar bunu anlar.							
3. Sohbet esnasında genellikle arkadaşlarıma dokunurum.							
4. Çok gülerim.							
5. İnsanlar yüz ifadelerime bakarak ne hissettiğimi söyleyebilirler.							
6. İnsanlar benim için iyi şeyler yaptığında, utandığımı hissederim ve minnettarlığımı ifade etmekte zorlanırım.							
7. Birilerinden gerçekten hoşlandığımda, bunu bilirler.							
8. Yanlış bir şey yaptığımda özür dilerim.							
9. Televizyon seyretmek veya kitap okumak beni güldürebilir.							
10. Halka açık bir yerde birisine öfkeli olduğumda, öfkeli olduğumu diğerleri anlar.							
11. Sık sık gözlerim yaşarıncaya yada yanaklarım ağrıyuncaya kadar gülerim.							
12. Yalnızken geçmişten bir şeyler hatırlayarak kendi kendime gülebirim.							
13. İşler istediğim gibi gitmediğinde, memnuniyetsizliğimi her zaman ifade ederim.							
14. Gülüşüm yumuşak ve kontrollüdür.							
15. Birini sevdiğimi ona sarılarak veya dokunarak gösteririm.							

Ek D: Etik Kurul Kararı

ETİK KURUL ONAYI

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Etik Kurulu
Bilimsel Araştırma Etik Kurulu

Sayı : E-84026528-050.01.04-2200082277
Konu : Başvuru İncelenmesi

14.04.2022

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Ersin UZMAN

Yürütücülüğünüzü yapmış olduğunuz 2022-YÖNP-0324 nolu projeniz ile ilgili Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'nun almış olduğu 14.04.2022 tarih ve 08/14 sayılı kararı aşağıdadır.

Bilgilerinize rica ederim.

KARAR 14- Dr. Öğr. Üyesi Ersin UZMAN'ın sorumlu yürütücülüğünü yaptığı “Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Anne Baba Tutumları ile Duygu İfade Etme Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı araştırmasının, Bilimsel Araştırmalar Etik Kurul ilkelerine **uygun** olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ
Kurul Başkanı

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

İsim SOYİSİM :
Doğum Yeri :
Doğum Tarihi :

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi :
Yüksek Lisans Öğrenimi :

BİLİMSEL FAALİYETLERİ

a) Yayınlar

- 1) SCI
- 2) Diğer

b) Bildiriler

- 1) Uluslararası
- 2) Ulusal

c) Katıldığı Projeler

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurumlar ve Yıl:

İLETİŞİM

E-posta Adresi :
ORCID :